

Examēn informatie 2026

Inhoudsopgave

Data examen		blz 3
Hulpmiddelen		blz 6
Geslaagd Basis en kader		blz 7
Geslaagd TL		blz 8
Wat staat er op je diploma		blz 10
Faciliteiten		blz 11
Klacht		blz 12
Belangrijke sites		blz 13
Examentips voorbereiding		blz 14
Examentips vlak voor het examen		blz 16
Examentips tijdens het examen		blz 17
Examentips na het examen		blz 18
Eten en drinken		blz 19
Tips voor specifieke vakken		blz 20
Aardrijkskunde	blz 20	
Biologie	blz 22	
Frans	blz 24	
Economie	blz 25	
Engels	blz 27	
Geschiedenis	blz 28	
NASk 1	blz 30	
Nederlands	blz 31	
Wiskunde	blz 32	
Algemene examentips		blz 34
Te laat komen		blz 36
Zakken		blz 41
You tube docenten		blz 43
Planning maken		blz 55

Exameninformatie

Examens voor basis.				
dag	datum	tijd	vak	
maandag	11-mei			
dinsdag	12-mei	9.00-10.00	Engels	Groep 1
		12.00-13.00	Engels	Groep 2
woensdag	13-mei	9.00-10.00	Economie/biologie	Groep 1
		12.00-13.00	Economie/biologie	Groep 2
dinsdag	19-mei	9.00-10.30	Nederlands	Groep 1
		12.00-13.30	Nederlands	Groep 2
woensdag	20-mei	9.00-10.30	Wiskunde	Groep 1
		12.00-13.30	Wiskunde	Groep 2

Het CSPE is in **week 15 (7-10 april)**, week 24, **week 16 (13-17 april)** met eventuele uitloop in week 24 (8, 9 en 10 juni).

Examens voor kader.				
dag	datum	tijd	vak	
maandag	11-mei			
dinsdag	12-mei	9.00-10.30	Engels	Groep 1
		12.00-13.30	Engels	Groep 2
woensdag	13-mei	9.00-10.30	Economie/biologie	Groep 1
		12.00-13.30	Economie/biologie	Groep 2
dinsdag	19-mei	9.00-11.00	Nederlands	Groep 1
		12.00-14.00	Nederlands	Groep 2
woensdag	20-mei	9.00-11.00	Wiskunde	Groep 1
		12.00-14.00	Wiskunde	Groep 2

Het CSPE is in **week 15 (7-10 april)**, week 24, **week 16 (13-17 april)** met eventuele uitloop in week 24 (8, 9 en 10 juni).

Examens voor GL/TL			
dag	datum	tijd	vak
Woensdag	11-mrt	13.20-15.30	Bha cpe
Donderdag	12-mrt	11.30-12.50	Bha cpe
Woensdag	18-mrt	13.20-15.30	Bha cpe
Donderdag	19-mrt	11.30-12.50	Bha cpe
Maandag	23-mrt		
	t/m	180 min	TW3
Vrijdag	27-mrt		
Woensdag	1-apr	13.20-15.30	Bha cpe
Donderdag	2-apr		7 presentaties
Donderdag	9-apr		7 presentaties
Donderdag	16-apr		6 presentaties
vrijdag	8-mei	13.30-15.30	Wiskunde
maandag	11-mei	13.30-15.30	Nederlands
dinsdag	12-mei	9.00-11.00	Aardrijkskunde
		13.30-15.30	Frans
woensdag	13-mei	9.00-11.00	Bha
		13.30-15.30	Economie
maandag	18-mei	13.30-15.30	Nask1
Dinsdag	19-mei	13.30-15.30	Engels
woensdag	20-mei	13.30-15.30	Biologie
vrijdag	22-mei	13.30-15.30	Geschiedenis

Het CPE BHA (praktijkexamen kunstvakken 2, beeldend) is van week 11 t/m week 20.

Het CSPE is in week 22 en 23. Dit is van 26 mei t/m 5 juni. (Inhaalmomenten 8, 9 en 10 juni.)

Belangrijke data.

Uitslag eerste tijdvak (basis/kader/gl-tl)

11 juni, uitslag eerste tijdvak.

16 juni t/m 23 juni: tweede tijdvak algemene vakken en CSPE

Uitslag tweede tijdvak (basis/kader/gl-tl)

30 juni om 8.00 uur: de norm is bekend (je cijfer kan worden berekend)

Derde tijdvak (basis/kader/gl-tl)

Het derde tijdvak vindt plaats in augustus (eind maart 2026 data bekend)

Na je uitslag mag iedereen één centraal examen herkansen als je denkt dat je het beter kunt. Ook als je een voldoende hebt gehaald voor dat vak. Het hoogste cijfer telt.

Heb je een of meer vakken gemist tijdens het centraal examen? En had je daar een geldige reden voor en op tijd en juist afgemeld? Dan mag je die vakken in het tweede tijdvak doen. Ook als je vakken inhaalt, heb je het recht om het vak te herkansen. (Je hebt maar 1 herkansing over al je examenvakken)

Hulpmiddelen

Basispakket hulpmiddelen

- schrijfmateriaal, inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood (en puntenslijper)
- vlakgum
- blauw en rood kleurpotlood
- geodriehoek
- rekenmachine
- liniaal met millimeterverdeling
- passer (met potloodstiftje)
- eendelig verklarend woordenboek Nederlands of eendelig woordenboek Nederlands-thuis taal en thuis taal-Nederlands (een woordenboek is nu ook toegestaan bij de cspe's en cpe's)

Woordenboek

Je mag een woordenboek gebruiken naar en vanuit deze taal (in een of twee delen).

Een digitaal woordenboek mag niet.

Extra hulpmiddelen NASK1

- BINAS vmbo-kgt, informatieboek voor nask 1 en nask 2 (2e editie)

Extra hulpmiddelen Wiskunde

- geometrische driehoek en/of windroos
- roosterpapier in cm²

Zo ben je geslaagd op vmbo **BB en KB**

Je bent geslaagd als je aan alle volgende 4 punten hebt voldaan:

- Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger
- Je eindcijfer voor Nederlands is 5 of hoger
- Je eindcijfers voldoen aan de volgende eisen:
 - al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
 - je hebt een 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
 - je hebt een 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is, of
 - je hebt twee 5-en en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is
- Kunstvakken inclusief ckv en lichamelijke opvoeding zijn 'voldoende' of 'goed'

LET OP

- Geen enkel eindcijfer is afgerond lager dan een 4.
- Je cijfer voor maatschappijleer telt wel mee in de uitslagregeling. Maar niet bij het gemiddelde van al je centraal examencijfers, want voor maatschappijleer doe je geen centraal examen.

Doe je het profielvak-cspe en heb je keuzevakken gevolgd:

De cijfers die je haalt voor de beroepsgerichte keuzevakken worden gemiddeld tot één eindcijfer, het zogenaamde combinatiecijfer. Dit telt als cijfer van één vak mee in de uitslagbepaling.

Je mag voor één van de beroepsgerichte keuzevakken geen eindcijfer lager dan een 4 halen. Dit houdt in dat een 3 of lager als eindcijfer betekent dat je gezakt bent, ook al is het combinatiecijfer een 4 of hoger.

Het beroepsgerichte programma bestaat uit het beroepsgerichte profielvak en de keuzevakken in het vrije deel. Je krijgt hiervoor twee aparte cijfers, die allebei één keer meetellen in de uitslagbepaling, net zoals al je cijfers voor de algemene vakken.

Zo bereken je het gemiddelde cijfer

Je centraal examencijfers zijn in een decimaal nauwkeurig. Tel al je centraal examencijfers op (niet afronden!) en deel dit getal door het aantal vakken.

Met een gemiddelde van 5,50 ben je geslaagd, met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.

Cum laude geslaagd BB/KB?

Wil je cum laude slagen op het vmbo-BB of vmbo-KB? Dan moet je aan de volgende eisen voldoen: Het gemiddelde van de volgende vakken moet minimaal een 8,0 zijn. Bij een 7,99 gemiddeld is er geen sprake van cum laude.

- het beroepsgerichte profielvak, én
- de twee algemene vakken in het profieldeel, én
- het combinatiecijfer uit het vrije deel
- Geen enkel eindcijfer is lager dan een 6.
- Het combinatiecijfer mag niet lager zijn dan een 6, maar hier geldt dat de samenstellende onderdelen (beroepsgerichte keuzevakken) ieder wel lager dan een 6 mogen zijn. Een 5 op een van deze vakken maakt dus niet uit, mits het gemiddelde minimaal een 6 is.

N.B. Eventuele extra vakken worden buiten beschouwing gelaten. Een 5 voor een extra vak vormt dus geen probleem voor cum laude.

Zo ben je geslaagd op vmbo GL/TL

Je bent geslaagd als je aan alle volgende 4 punten hebt voldaan:

- Het gemiddelde van al je centraal examencijfers is 5,5 of hoger
- Je eindcijfer voor Nederlands is 5 of hoger
- Je eindcijfers voldoen aan de volgende eisen:
 - al je eindcijfers zijn 6 of hoger, of
 - je hebt een 5 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, of
 - je hebt een 4 en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is, of
 - je hebt twee 5-en en al je andere eindcijfers zijn 6 of hoger, waarvan er ten minste een 7 of hoger is
- Kunstvakken inclusief ckv, lichamelijke opvoeding en het profielwerkstuk zijn beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'

LET OP

- Geen enkel eindcijfer is afgerond lager dan een 4.
- Je cijfer voor maatschappijleer (1) telt wel mee in de uitslagregeling. Maar niet bij het gemiddelde van al je centraal examencijfers, want voor maatschappijleer (1) doe je geen centraal examen.
- Als je geen eindexamen doet in wiskunde, moet je het schoolexamen rekenen afleggen. Het behaalde cijfer telt niet mee in de uitslagbepaling en wordt vermeld op een bijlage bij je cijferlijst. Deze moet voor 26 april 2025 zijn gemaakt.

Doe je het profielvak-cspe gl en heb je keuzevakken gevolgd:

Het cijfer dat je haalt voor je beroepsgerichte profielvak en de beroepsgerichte keuzevakken in het vrije deel worden gemiddeld tot één cijfer dat als cijfer van één vak meetelt bij de uitslagbepaling. Het zogenaamde combinatiecijfer. Het cijfer voor het profielvak telt net zo vaak mee als het aantal keuzevakken dat je hebt.

Voorbeeld: 1 Profielvak 7

Keuzevak a 6

Keuzevak b 5

Het combinatiecijfer is dan 2×7 plus 6 plus 5 gedeeld door 4 = 6,25 is afgerond 6.

Voorbeeld: 2 Profielvak 7

Keuzevak a 6

Keuzevak b 5

Keuzevak c 6

Het combinatiecijfer is dan 3×7 plus 6 plus 5 plus 6 gedeeld door 6 = 6,33 is afgerond 6.

Je mag voor elk van de beroepsgerichte keuzevakken geen eindcijfer lager dan een 4 halen. Dit houdt in dat een 3 of lager als eindcijfer betekent dat je gezakt bent, ook al is het combinatiecijfer wel een 4 of hoger.

Zo bereken je het gemiddelde cijfer voor GL

Je centraal examencijfers zijn in een decimaal nauwkeurig. Tel al je centraal examencijfers (dus ook het cijfer van het cspe of cspe van het beroepsgerichte vak) op (niet afronden!) en deel dit getal door het aantal vakken. Met een gemiddelde van 5,50 ben je geslaagd, mits je voldoet aan de andere regels; met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt,

Zo bereken je het gemiddelde cijfer voor TL

Je centraal examencijfers zijn in een decimaal nauwkeurig. Tel al je centraal examencijfers op (niet afronden!) en deel dit getal door het aantal vakken. Met een gemiddelde van 5,50 ben je geslaagd, mits je voldoet aan de andere regels; met een gemiddelde van 5,49 of lager ben je gezakt.

Cum laude geslaagd TL?

Wil je cum laude slagen op het vmbo-TL? Dan moet je aan de volgende eisen voldoen:

Het gemiddelde van de volgende vakken moet minimaal een 8,0 zijn. Bij een 7,99 gemiddeld is er geen sprake van cum laude.

- de vakken Nederlandse taal, Engelse taal en maatschappijleer, én
- de vakken van het profieldeel, én
- het hoogste cijfer uit het vrije deel
- Geen enkel eindcijfer is lager dan een 6.

N.B. Eventuele extra vakken worden buiten beschouwing gelaten. Een 5 voor een extra vak vormt dus geen probleem voor cum laude.

Cum laude geslaagd GL?

Wil je cum laude slagen op het vmbo-GL? Dan moet je aan de volgende eisen voldoen:

- Het gemiddelde van de volgende vakken moet minimaal een 8,0 zijn. Bij een 7,99 gemiddeld is er geen sprake van cum laude.
- de vakken Nederlandse taal, Engelse taal en maatschappijleer, én
- de algemene vakken van het profieldeel, én
- het cijfer voor het algemene vak uit het vrije deel of het combinatiecijfer
- Geen enkel eindcijfer is lager dan een 6.
- Het combinatiecijfer mag niet lager zijn dan een 6, maar hier geldt dat de samenstellende onderdelen (beroepsgericht profielvak, beroepsgerichte keuzevakken) ieder wel lager dan een 6 mogen zijn. Een 5 op een van deze vakken maakt dus niet uit, mits het gemiddelde minimaal een 6 is.

N.B. Eventuele extra vakken worden buiten beschouwing gelaten. Een 5 voor een extra vak vormt dus geen probleem voor cum laude.

Wat staat er op je cijferlijst:

Vakken van het gemeenschappelijk deel, profieldeel en vrije deel

- je examencijfers
- je eindcijfers
- het thema van je profielwerkstuk met de beoordeling
- dat je geslaagd bent of dat je bent afgewezen (gezakt)
- Examencijfers

Op je cijferlijst staan al je cijfers voor de schoolexamens en voor de centrale examens apart vermeld. Die cijfers staan in een cijfer achter de komma.

Eindcijfers

Het eindcijfer voor een vak is altijd een heel cijfer, ook voor je beroepsgerichte vak. Dit eindcijfer bereken je door het cijfer voor het schoolexamen en voor het centraal examen op te tellen, door twee te delen en af te ronden.

5,45 wordt een 5

5,5 wordt een 6

Heb je voor een vak alleen een schoolexamen, dan is dat - afgeronde, hele - cijfer tegelijk je eindcijfer.

Beeldende vakken

Het centraal examencijfer voor beeldende vakken is het gemiddelde van het praktijkexamen en het cijfer voor het centraal schriftelijk examen. Het eindcijfer is het afgeronde gemiddelde van het schoolexamencijfer en het centraal examencijfer.

Kunstvakken inclusief ckv en lo

Kunstvakken inclusief ckv en lichamelijke opvoeding staan vermeld op je cijferlijst bij het gemeenschappelijk deel. Voor deze vakken krijg je geen cijfer, maar een beoordeling.

Extra vak

Heb je een extra vak gedaan? Mocht je door een extra vak zakken, dan wordt dat vak bij de bepaling van de uitslag buiten beschouwing gelaten. Je mag dan zelf kiezen of het op je cijferlijst komt te staan. Als je niets zegt, komt het op je cijferlijst.

Twee of meer profielen?

Heb je examen gedaan in twee of meer profielen? Dan krijg je voor ieder profiel een aparte cijferlijst.

Faciliteiten.

Voor de basis en kader examens gelden dat zij in facet worden afgenomen en hier geen extra faciliteiten (behalve tijdverlenging) van toepassing zijn. In het programma Facet is er een mogelijkheid tot het voorlezen van de tekst.

Dyslectisch

Je doet hetzelfde examen als de andere leerlingen. Je examen wordt ook op dezelfde manier nagekeken. De directeur of de examensecretaris van je school beslist welke hulpmiddelen jij eventueel mag gebruiken (gebaseerd op het rapport van een deskundige).

De hulpmiddelen kunnen zijn:

- een half uur tijdverlenging
- voorlezen van het examen door een (computer)stem.
- Spellingcontrole bij Nederlands digitaal examen.

De teksten van de examens zijn al gedrukt in grote letters (puntgrootte 12) en mogen niet verder vergroot worden.

Meer info over examens doen en dyslexie en andere ondersteuningsbehoefte: [Handreiking Passend Examineren](#) op Examenblad.nl.

Dyscalculie mogen bij het eindexamen gebruikmaken van de rekenkaart. Deze rekenkaart moet door het CvTE zijn goedgekeurd. Tevens kun je recht hebben op extra tijd om het examen te maken, wanneer rekenen een rol speelt.

Examenklachten.

Vraag of klacht over je examen? Ga naar www.examenklacht.nl.

Fout in een examen?

Zat er volgens jou een fout in het examen? Het [LAKS](#) verzamelt al dit soort opmerkingen en geeft dit door aan het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Wie weet is jouw opmerking reden voor het CvTE om iets te veranderen.

Klacht over de organisatie?

Hield je school een brandoefening of was er te weinig examenpapier? Meld het eerst aan de examensecretaris van je school. Bij een serieus probleem belt LAKS direct je school en probeert in overleg tot een goede oplossing te komen. Lukt dit niet, dan wordt zo nodig de onderwijsinspectie ingeschakeld.

Belangrijke informatie.

Examenblad.nl

www.examenblad.nl

De officiële website van het College voor Toetsen en Examens voor de examens in het voortgezet onderwijs.

Syllabi, vakspecifieke informatie, oefenexamens, publicatie van de antwoorden op de dag van het examen

Online oefenomgeving Facet

Vo-oefenomgeving-facet.onl

De online oefenomgeving voor de digitale examens vmbo bb/kb.

Lerenvoorhetexamen.nl

www.lerenvoorhetexamen.nl

Op lerenvoorhetexamen.nl kun je alles vinden om je goed voor te bereiden op je eindexamen.

Cito.nl

www.cito.nl

Cito maakt de examens in opdracht van het College voor Toetsen en Examens.

Oefenexamens, publicatie van de antwoorden op de dag van het examen

Examenkompas.citolab.nl

www.examenkompas.citolab.nl

Op examenkompas.citolab.nl kun je oefenen met oude examens en analyseren hoe je ervoor staat en wat beter kan.

Examenklacht.nl

www.examenklacht.nl

Op examenklacht.nl van het LAKS kun je opmerkingen insturen over examens.

Scholieren.com

www.scholieren.com

Deze website heeft nieuws en liveblogs over de examens. Ook kun je er allerlei tips en samenvattingen vinden.

Examengemak.nl

Hier worden papieren examens van de GL/TL aangeboden. De Word versie is betaald. De PDF versie is gratis.

Examentips voor de voorbereiding op het examen

Examentip #1: Oefen oude examens

Een examen maken is meer dan het uit je hoofd leren van feiten. Het gaat er met name om dat je jezelf vaardigheden aanleert om met de examenstof tot bepaalde inzichten te kunnen komen. Door [oude examens te maken](#), ben je beter voorbereid op het aankomende eindexamen. Zo raak je bekend met het niveau van de vragen en het type vragen dat wordt gesteld. Stappenplan:

1. **Oefen een paar uur achter elkaar.** Hierdoor wen je aan de tijdsduur van 2 uur examen maken. Je wilt er tenslotte niet pas op het echte examen voor de eerste keer achter komen hoelang 2 uur examen maken eigenlijk is.
2. **Maak minimaal 2 oude examens van elk vak.** Door meerdere oude examens van een vak te maken ga je een rode draad zien en weet je welke onderwerpen een grote kans hebben om op het examen terug te komen. Kijk daarna goed naar het antwoordenmodel en check je antwoorden.
3. **Leer van je fouten.** Vraag uitleg aan je docent over de dingen die je niet snapt. Zorg dat je vervolgens nog meer traint op de onderwerpen waar je niet zo goed scoorde. Kijk ook naar de richtlijnen per vraag op het antwoordenblad. Zo krijg je een beter begrip van de manier waarop leraren straks jouw antwoord zullen beoordelen en kun je je hierop aanpassen.

Examentip #2: Gebruik video's

De examenstof van veel vakken is ook uitgelegd in video's op YouTube. Sommige leraren steken veel tijd in het opstellen van video's om jou de stof uit te leggen. Door de combinatie van beeld en geluid kun je de stof vaak beter begrijpen. Video blijft beter hangen dan droge tekst en biedt soms net een ander perspectief. Een kanaal dat wij bijvoorbeeld aanraden is [Digistudies](#). Je kunt ook zoeken op begrip of hoofdstuk op YouTube. Maak hier gebruik van!

Examentip#3: Leer de examenstof thema voor thema

Het heeft geen zin om alle examenstof in één keer in je hoofd te stampen. Knip de examenstof daarom op in hapklare brokken en leer elk thema apart. Door je steeds op één onderdeel te richten, bewaar je voor jezelf de rust en blijft de stof beter in je hoofd hangen. Richt je vooral op de onderdelen die je nog niet goed beheerst. In onze [samenvattingen](#) hebben we de examenstof al voor je ingedeeld in thema's. Je kunt ook voor jezelf een samenvatting maken per thema.

Examentip #4: Combineer verschillende middelen om je te helpen slagen

Combineer verschillende middelen om de examenstof te leren. Gebruik je boek of de ExamenOverzicht samenvatting. Maak ook gebruik van filmpjes op YouTube en uitleg op internet. Vraag je leraar om de stof nog een keer beknopt uit te leggen en oefen daarnaast oude examens. Misschien kan ook een examentraining je helpen. Google de belangrijkste begrippen van elk vak eens of check Wikipedia. Hier vind je uitleg die misschien net beter bij jou past. Vaak is stof in schoolboeken saai of onduidelijk uitgelegd. Alle middelen zijn heilig

om je te laten [slagen voor het eindexamen](#). Door alle middelen te combineren vergroot je de kans om te slagen voor het eindexamen!

Examentip #5: Begin op tijd met leren

Een valkuil voor veel examenkandidaten is tijdgebrek. Begin daarom op tijd met het doornemen van de examenstof. Leer de stof stap voor stap. [Maak een planning](#) met alle onderwerpen die je moet leren en zet er bij wanneer je de stof gaat doornemen. Als je op tijd begint, heb je genoeg tijd voor alle examenvakken. Dan hoef je in de laatste dagen voor het examen alleen nog een samenvatting door te nemen.

Examentip #6: Leg iemand anders de examenstof uit

In je eentje studeren kan soms saai en eenzaam voelen. Met deze tip wordt leren leuk! Spreek af en toe af met een klasgenoot en leg de ander de examenstof uit. Vaak snap je voor jezelf wel hoe iets in elkaar steekt, maar is het toch nog een uitdaging om dit aan een ander uit te leggen. En door het aan een ander uit te leggen, oefen je in feite ook om de examenstof straks aan je opgavenblad uit te leggen. Door iemand anders de examenstof uit te leggen, kijk je vaak toch nog eens opnieuw en op een andere manier naar de stof. Je ontdekt met deze actieve vorm van oefenen dingen die je nog niet eerder had opgemerkt.

Examentip #7: Overweeg extra hulp voor lastige vakken

Om het examen te halen zijn soms grote maatregelen nodig. Mocht je nu echt dat ene vak niet onder de knie krijgen, dan kun je nog altijd overwegen om bijles te nemen, een [examentraining](#) te volgen of om [samenvattingen](#) te gebruiken.. Er zijn veel partijen die bijlessen aanbieden, van tweedaagse cursussen vlak voor het examen, tot bijlessen van studenten in de avonduren. Examentrainingen zijn niet goedkoop (vaak rond de €300), maar wel effectief om je kennis in een korte tijd flink te vergroten. Een samenvatting is dan vaak een goedkoper hulpmiddel.

Examentip #8: Zorg voor voldoende ontspanning

Je kunt niet continu de hele dag door leren. Het is belangrijk om af en toe pauze te houden en iets compleet anders te gaan doen. Ga buiten een rondje lopen voor wat frisse lucht of doe eens gek. Na ontspanning zul je ook makkelijker nieuwe stof kunnen opnemen. Leer telkens maximaal een uur en neem daarna een korte pauze van bijvoorbeeld een kwartier.

Examentip #9: Leer in een omgeving die het beste bij jou past

Nieuwe examenstof is het beste te leren in een rustige omgeving. Zorg voor weinig afleiding. Leg bijvoorbeeld je mobiele telefoon even weg en zorg ervoor dat niemand je kan storen. Zorg er ook voor dat het bureau waar je studeert schoon en opgeruimd is. Als dit niet het geval is, kan je worden afgeleid. Zorg dus voor een omgeving waar je echt kan focussen op de examenstof.

Examentip #10: Maak een planning

De belangrijkste examens zitten allemaal in twee weken gepropt. Het is niet verstandig om pas voor het laatste examen te leren nadat het één na laatste examen is afgelopen. Een examen leer je niet twee dagen voor je aan het eindexamen moet gaan beginnen. Wie het daar wel op gooit, zal waarschijnlijk gek worden van de [stress](#) en zenuwen. Probeer in plaats daarvan een [goede planning te maken](#). Hoe doe je dat?

1. Bespreek met je docenten uit welke onderdelen ieder examen bestaat en breek de stof op in behapbare brokken die je telkens in sessies van een uur kunt leren.
2. Schrijf vervolgens ergens op welke onderwerpen je wanneer wilt gaan leren.
3. Houdt ook voldoende rekening met pauzes.

Op deze manier wordt inzichtelijk hoeveel tijd je nodig hebt om alle stof te leren. Je kunt hier ook voor jezelf aangeven hoe goed je vindt dat je ieder onderwerp beheerst. Zo kun je in de aanloop naar het examen vooral die onderdelen nog eens oefenen waar je minder goed op scoort.

Tips vlak voor het examen

Tip #11: Wees uitgerust

Het heeft geen zin om de nacht ervoor nog tot laat voor te bereiden. Zorg liever dat je zonder stress en vermoeidheid scherp aan je examen kunt beginnen. Zorg voor een goede nachtrust en veel slaap in de periode voor en tijdens het eindexamen. In je slaap wordt de stof die je overdag hebt geleerd verwerkt.

Tip #12: Zorg dat je weet wat je mee mag nemen naar het examen

Het is belangrijk om te weten wat je mee mag nemen naar welk examen. Zo mag je bijvoorbeeld op sommige examens een grafische rekenmachine gebruiken en op andere examens niet. Check dus van tevoren wat je mee mag nemen naar het eindexamen.

Tip #13: Vertrouw op je eigen vaardigheden

Vertrouw op je eigen vaardigheden. Je hebt tenslotte veel geoefend om een goed cijfer te halen voor het examen. Maak de dag voor het examen hooguit een paar makkelijke opgaven. Dit geeft je zelfvertrouwen voor het examen. Zorg dat je de moeilijke opgaven al van tevoren hebt geoefend.

Examentips tijdens het eindexamen

Tip #14: Geef altijd een antwoord

Geef altijd een antwoord. Een leeg antwoord is altijd fout. Als je iets niet weet, doe een gok. Ook bij de open vragen. Het opschrijven van een enkele formule kan je soms al punten opleveren. Niks opschrijven levert altijd 0 punten op. Mocht je in tijdnood komen en nog een aantal vragen missen, vul dan altijd een meerkeuze antwoord in. Zo is er in ieder geval iets ingevuld.

Tip #15: Blijf niet te lang bij één moeilijke vraag hangen

Als je een vraag niet snapt, ga dan verder naar de volgende vraag. Verspil niet teveel tijd aan een vraag die je niet begrijpt.

Tip #16: Maak gebruik van de tijd

Laat je niet gek maken door klasgenoten die eerder de zaal uitlopen. Neem de tijd die je zelf nodig hebt. Controleer al je antwoorden als je daar tijd voor hebt.

Tip #17: Blijf kalm

Examens worden bedacht door mensen, en sommige mensen bedenken rare dingen. Als je een vreemde vraag tegenkomt op het eindexamen, blijf rustig en denk logisch na.

Tip #18: Geef nooit meer voorbeelden of redenen dan er worden gevraagd

Als er om 3 redenen wordt gevraagd, worden ook echt alleen maar de eerste 3 antwoorden goedgekeurd. Geef niet meer antwoorden dan nodig is. Als er om 3 redenen worden gevraagd en je weet er 5, schrijf dan eerst de antwoorden op die je zeker weet.

Tip #19: Kijk eerst globaal het examen door

Door eerst door het examen te bladeren weet je wat er wordt gevraagd en hoeveel vragen er zijn. Begin eerst bij de opgaven die je snapt. Als er een opgave is die je niet snapt, sla hem dan even over en kom er later op terug.

Tip #20: Kijk naar het aantal punten dat je met de vraag kunt verdienen

Het aantal punten dat je met een vraag kunt verdienen geeft je namelijk een indicatie over hoe uitgebreid je antwoord dient te zijn.

Tip #21: Kijk achteraf of je wel echt antwoord hebt gegeven op de vraag

Soms kan je antwoord inhoudelijk wel kloppen, maar heb je de vraag niet beantwoord. Kijk altijd na of je antwoord de vraag dekt. Als je iets moet berekenen, zorg dan dat je de eenheid bij het antwoord zet. Zorg er ook voor dat je de gehele berekening opschrijft. Als je dit niet doet, kan dit je punten kosten.

Tip #22: Bedenk welke informatie je nodig hebt om de vraag te beantwoorden

Soms wordt er veel informatie gegeven voordat er een bepaalde vraag wordt gesteld. Deze context is echter niet altijd direct relevant voor de vraag en kan je wellicht op het verkeerde been zetten. Bedenk altijd van tevoren welke informatie je écht nodig hebt om de vraag te beantwoorden.

Tip #23: Zorg dat je op tijd aanwezig bent

Alhoewel het lekker is om in je bed te blijven liggen, is het belangrijk dat je ruim op tijd aanwezig bent voor het eindexamen. De extra stress van [te laat komen](#) is namelijk niet prettig.

Tip #24: Zorg dat je antwoorden leesbaar zijn en dat je alles inlevert

Je bent examenleerling en geen huisarts. Zorg ervoor dat de leraren die jouw examen na gaan kijken je antwoorden kunnen lezen. Als ze je antwoord niet kunnen lezen, dan wordt het fout gerekend. Zorg dat je naast het antwoordenblad ook eventuele bijlagen of werkbladen inlevert. Vergeet vooral ook niet om je naam op het antwoordenblad te

Tips na het eindexamen

Tip #25: Check je antwoorden

Na het examen kun je direct je antwoorden checken. Zo zie je ongeveer hoeveel punten je hebt gehaald. En kun je grofweg (afhankelijk van de [normering](#) natuurlijk) alvast zien of je het examen hebt gehaald.

Tip #26: Klachten? Meld ze bij het LAKS

Mocht je klachten hebben over het eindexamen of iets wat in jouw school is gebeurd terwijl het eindexamen werd afgenomen, dan kun je deze [klachten melden](#) bij het LAKS. Klachten doorgeven kan telefonisch, maar ook via de website. Het LAKS zal deze klachten bundelen, filteren en terugkoppelen aan het College Voor Examens. Als het LAKS veel klachten over een

bepaalde vraag ontvangt, dan kunnen zij aandringen op het schrappen van die vraag of een soepelere normering.

Eten en drinken

Eten en drinken

Tip #27: Eet gezond en vermijd junkfood

Het is belangrijk dat je fit en vitaal het examen maakt. Een goede voeding helpt hierbij. Zorg ervoor dat je genoeg vitamines en mineralen binnenkrijgt, door voldoende groente en fruit te eten. Bananen bevatten dopamine, en dat verbetert je concentratievermogen. Ook helpen bananen tegen de zenuwen. Daarnaast heeft vis veel goede stoffen. Junkfood geeft je een goed gevoel tijdens het eten en drinken, maar daarna krijg je een dip. Je hersenen zijn minder actief tijdens deze dip en kunnen dus moeilijker nieuwe dingen opnemen. Zorg er dus voor dat je junkfood vermijdt op dagen dat je leert voor het eindexamen. Ditzelfde geldt voor voedsel met veel suiker, zoals snoep.

Tip #28: Let op met energiedrank

Energiedrankjes geven je een tijdelijke energieboost, maar kunnen er ook voor zorgen dat je niet meer kunt slapen. Sommige mensen krijgen hoofdpijn of worden onrustig van energiedrank, terwijl anderen zeggen dat het hun juist helpt leren. Wees je hier van bewust en denk goed na of jij beter leert met energiedrank.

Tip #29: Eet kauwgom

Sommige studies geven aan dat het kauwen van kauwgom een stimulerend effect heeft op de hersenen. Zo kun je je beter concentreren en dus beter presteren.

Tip #30: Drink thee tijdens het leren

Het drinken van thee helpt je ontspannen. Zo kun je beter examenstof tot je nemen. Drink alleen niet teveel thee voor het examen, omdat je dan de hele tijd naar het toilet moet.

Tips voor specifieke vakken

Tips voor specifieke vakken

Hebben deze algemene examentips je geholpen? We hebben ook nog examentips die specifiek zijn voor een bepaald vak. Deze bevatten inhoudelijke tips waar je op moet letten bij de examenstof van een bepaald vak. Zo helpen we je om te voorkomen dat jij veelgemaakte fouten op het examen maakt. We hebben examentips voor de volgende vakken en niveaus:

VMBO TL/GL

[Aardrijkskunde VMBO TL/GL](#)

Top 7 Aardrijkskunde examentips VMBO

Aardrijkskunde examentip #1: Zorg dat je de actualiteit van de onderwerpen kent

Op het Aardrijkskunde examen VMBO komen een aantal kernthema's terug. Verdiep je in deze thema's en zorg dat je ongeveer weet wat er nu speelt. Google bijvoorbeeld eens op het waterbeheer van China of het Midden-Oosten. Bekijk ook eens of er in de laatste jaren droogte is geweest in Spanje, of welke orkanen er in Amerika zijn geweest. De vragen op het Aardrijkskunde examen VMBO zijn soms gericht op actuele problemen.

Aardrijkskunde examentip #2: Bestudeer landkaarten

Het Aardrijkskunde examen VMBO gaat over Nederland, Spanje, China, de Verenigde Staten en het Midden-Oosten. Zoek deze landen eens op via Google maps of in een atlas. Zorg dat je de belangrijkste steden en rivieren kent. Als thema's voor het Aardrijkskunde examen zich richten op bepaalde gebieden, bestudeer deze dan ook. Er is een grote kans dat je landkaarten zult moeten bestuderen tijdens het Aardrijkskunde examen.

Aardrijkskunde examentip #3: Zorg dat je de verschillen tussen landen kent

Op het Aardrijkskunde examen VMBO worden onderwerpen besproken die op meerdere landen van toepassing zijn. Zorg dat je de verschillen tussen landen kent. Nederland heeft bijvoorbeeld een ander klimaat dan Spanje. Kijk goed welke landen er naast elkaar worden gezet en zorg dat je de verschillen tussen landen kunt uitleggen.

Aardrijkskunde examentip #4: Zorg dat je de weerelementen en klimaten kent

Op het examen moet je de verschillende klimaten kennen. Tropische regenklimaten, zeeklimaten, droge klimaten, landklimaten en sneeuw- en ijsklimaten: je moet ze allemaal kennen. Je moet weten waar ze voorkomen en wat de eigenschappen van deze klimaten zijn. Daarnaast moet je de verschillende weerelementen kennen. De weerelementen zijn temperatuur, neerslag, luchtdruk, wind en bewolking. Deze moet je kunnen herkennen.

Aardrijkskunde examentip #5: Zorg dat je weet hoe landen met water omgaan

Verschillende landen gaan anders om met water. In Nederland wordt het waterbeheer geregeld door de waterschappen en Rijkswaterstaat. Zorg dat je ook weet hoe er in het Midden-Oosten en in China met water wordt omgegaan. Hiervoor moet je weten welke grote rivieren er in deze landen zijn en wat de eigenschappen zijn van deze rivieren. Denk aan de Jangtsekiang in China. De industrie loost veel afval in deze rivier. Hierdoor is de rivier zwaar vervuild. Dit is weer een probleem voor gebieden die afhankelijk zijn van het drinkwater van deze rivier.

Aardrijkskunde examentip #6: Zorg dat je weet wat de gevolgen zijn van de bevolkingsontwikkelingen

Op het examen Aardrijkskunde wordt ingegaan op de bevolkingsontwikkeling in Nederland en Duitsland. Dit heeft verschillende gevolgen. Denk aan de gevolgen voor de leeftijdsopbouw, waaronder vergrijzing. Maar denk ook aan de bevolkingsdichtheid en verstedelijking. Ten slotte moet je ook in kunnen gaan op de bevolkingsontwikkelingen in China. Denk hierbij vooral aan de één-kind politiek en het systeem van de hukou.

Aardrijkskunde examentip #7: Zorg dat je de problemen van Chinese steden kent

China telt meerdere steden met vele miljoenen inwoners. Ook is er sprake van verstedelijking, waarbij bewoners van het platteland naar de stad trekken. Dit zorgt voor overbevolking. Daarnaast is er sprake van luchtvervuiling. De binnensteden van Shanghai of Beijing hangen vaak vol smog. Ten slotte speelt watervervuiling een rol. De industrie dumpt namelijk afval in rivieren, wat weer effect heeft op de kwaliteit van het water.

Biologie VMBO TL/GL

Top 8 Biologie examentips VMBO

Biologie examentip #1: Bestudeer het menselijk lichaam

Het Biologie examen VMBO gaat voor een groot deel over het menselijk lichaam. Bestudeer het menselijk lichaam goed. Zorg dat je weet waar organen zich bevinden en dat je weet wat die organen precies doen. Het is mogelijk dat je plaatjes van organen of het menselijk lichaam zult moeten bestuderen tijdens het Biologie examen VMBO.

Biologie examentip #2: Zorg dat je de processen in het menselijk lichaam kent

Op het examen moet je de volgende orgaanstelsels kennen: verteringsstelsel, bloedvatstelsel, zenuwstelsel, zintuigstelsel, ademhalingsstelsel, spierstelsel, voortplantingsstelsel, hormoonstelsel en uitscheidingsstelsel. Zorg dat je weet welke organen bij deze stelsels zijn betrokken en hoe deze processen werken.

Biologie examentip #3: Zorg dat je het verschil kent tussen bacteriën en virussen

Een bacterie is een micro-organisme dat uit één cel bestaat. Ze hebben een stofwisseling, planten zich voort via celdeling en hebben geen celkern. Aan de andere kant heeft een virus geen cel en ook geen eigen stofwisseling. Een virus bestaat uit een kern van DNA of RNA, omgeven door een eiwitmembraan. Virussen koppelen zich aan een levende cel van een ander organisme en injecteren daarin het eigen erfelijk materiaal.

Biologie examentip #4: Zorg dat je het verschil kent tussen biotische en abiotische factoren

Biotische factoren zijn levende organismen in een ecosysteem. Denk aan planten en dieren, maar ook schimmels en bacteriën. Abiotische factoren zijn de levenloze, externe factoren in een ecosysteem. Denk aan de lucht, de bodem en het klimaat.

Biologie examentip #5: Zorg dat je weet hoe planten zijn opgebouwd

Planten bestaan uit een stengel, bladeren, zaden, bloemen en de wortels. Soms zijn de bladeren van een plant bedekt met een waslaagje, voor bescherming tegen uitdroging en beschadiging. Bloemen bestaan op hun beurt weer uit kelkbladeren, het kroonblad en de stamper.

Biologie examentip #6: Zorg dat je de werking van het oor en oog kent

Geluid komt via de gehoorgang op het trommelvlies van het oor terecht. Deze wordt ingedrukt, waardoor de gehoorbeentjes bewegen. Vervolgens gaat de vloeistof in het slakkenhuis trillen. De zintuigcellen in het slakkenhuis zetten de geluidstrillingen om in zenuwprikkels, die door de gehoorzenuw naar de hersenen worden gebracht.

Bij het oog moet je onder andere de werking van het hoornvlies, de iris, de pupil en het netvlies kennen. Ook moet je het verschil kennen tussen staafjes en kegeltjes. Staafjes zorgen ervoor dat we een verschil zien tussen licht en donker. Kegeltjes zorgen ervoor dat we kleuren en details kunnen onderscheiden.

Biologie examentip #7: Zorg dat je weet hoe voortplanting werkt

Op het examen moet je de vrouwelijke en de mannelijke geslachtsorganen kennen. De onderdelen van de geslachtsorganen moet je ook in plaatjes kunnen herkennen. Daarnaast moet je weten hoe bevruchting bij mensen plaatsvindt. Ten slotte moet je de werking van voorbehoedsmiddelen kennen.

Biologie examentip #8: Zorg dat je weet hoe het menselijk afweersysteem werkt

Het afweersysteem van het menselijk lichaam is gericht op het onschadelijk maken van ziekteverwekkers. Je moet op het examen het verschil kennen tussen antigenen en antistoffen. Een antigeen is een lichaamsvreemde stof, zoals een virus. Antistoffen worden door het lichaam zelf aangemaakt als reactie op een antigeen.

Frans VMBO TL/GL

Top 4 Frans examentips VMBO

Frans examentip #1: Let op aanvullende informatie

Let goed op aanvullende informatie, zoals plaatjes of dikgedrukte tekst. Let ook goed op de eerste en laatste zinnen in elke alinea en kijk naar de inleiding. Deze geven vaak een idee waar de rest van de tekst over gaat. Ook signaalwoorden kunnen helpen en bevatten vaak informatie die belangrijk is voor het begrip van een tekst.

Frans examentip #2: Zorg voor een grote woordenschat

Elk moeilijk woord dat je al kent, hoef je niet op te zoeken tijdens het examen. Zo bespaar je tijd en kun je sneller en makkelijker teksten lezen. Zorg dus dat je van tevoren de betekenissen van zoveel mogelijk moeilijke woorden leert.

Frans examentip #3: Ga slim om met je woordenboek

Het is niet slim om elk woord dat je niet kent op te zoeken op het examen Frans. Dat is te tijdrovend. Het is beter om enkel bepaalde woorden op te zoeken. Zoek enkel de woorden op die je niet kent, die belangrijk zijn voor het beantwoorden van een examenvraag of om de tekst te begrijpen. Overige woorden kun je beter niet opzoeken.

Frans examentip #4: Leer Frans met een app

Er zijn vele apps die je gratis helpen om Frans te leren. Hiermee kun je veel Franse woorden leren, op momenten dat het jou uitkomt. Leren vanaf je telefoon is tenslotte ook veel leuker!

Economie VMBO TL/GL

Top 8 Economie examentips VMBO

Economie examentip #1: Wees bekend met economische vraagstellingen

Economische vraagstellingen hebben vaak twee zijden. Bijvoorbeeld een vraagzijde en een aanbodzijde. Kijk in de vraagstelling op het Economie examen goed welke zijde er wordt bedoeld.

Economie examentip #2: Zorg dat je de actualiteit kent

Zorg dat je weet wat er in de economie gebeurt door je te verdiepen in de actualiteiten. Verdiep je bijvoorbeeld in de crisis van de afgelopen jaren. Zorg dat je weet wat de oorzaken en gevolgen ervan zijn. Lees de krant of kijk het economisch nieuws. Zo blijf je gemakkelijk op de hoogte.

Economie examentip #3: Zorg dat je vraag en aanbod goed begrijpt

Economie gaat over vraag en aanbod. Als de vraag stijgt, zal ook de prijs stijgen en andersom. Zorg dat je weet welke factoren invloed hebben op vraag en aanbod en welke rol de prijs hier in speelt. Deze factoren hebben een grote invloed op het consumentengedrag. Wees je er ook van bewust hoe het consumentengedrag kan worden beïnvloed en welke relatie dit heeft met vraag en aanbod. Denk bijvoorbeeld aan marketing. Een grote marketingcampagne voor een product kan zorgen voor een grotere vraag naar dat product.

Economie examentip #4: Zorg dat je de functies van geld kent

Geld heeft meerdere functies. Geld is een ruilmiddel, want het vergemakkelijkt de ruil. Daarnaast wordt geld gebruikt om producten op waarde te schatten. Zo kunnen we makkelijk rekenen met geld. Geld is dus ook een rekenmiddel. Ten slotte kan geld worden gespaard bij de bank. Geld is dus ook een spaarmiddel.

Economie examentip #5: Zorg dat je het verschil kent tussen sparen en lenen

Sparen is het niet uitgeven van geld, maar het geld apart houden voor later. Met sparen kun je dus nu minder kopen, maar heb je in de toekomst meer geld tot je beschikking. Je hebt dan je gespaarde geld plus de rente die je daarover hebt ontvangen om uit te geven. Aan de andere kant is lenen het tijdelijk krijgen van geld. Een lening moet weer worden terugbetaald (vaak met rente) aan degene die jou het geld heeft geleend. Wanneer je geld leent, heb je nu meer te besteden. Echter in de toekomst kun je minder besteden, omdat je het geleende bedrag moet terugbetalen en hier ook nog eens rente over moet betalen.

Economie examentip #6: Zorg dat je een budgetplan kunt opstellen

Een budgetplan is een overzicht van de inkomsten en uitgaven van de komende periode. Hiermee kun je de uitgaven op de inkomsten afstemmen. Je kunt tenslotte geen geld uitgeven dat je niet hebt. Om een budgetplan te maken, reken je eerst je gemiddelde

inkomsten per maand uit. Vervolgens reken je je gemiddelde uitgaven per maand uit. Let op: bij een budgetplan moet je alle bedragen naar een maand omrekenen. Als je bijvoorbeeld 120 euro per jaar betaalt voor een verzekering, dan moet je dit omrekenen naar een bedrag per maand: $120 / 12 \text{ maanden} = 10 \text{ euro per maand}$.

Economie examentip #7: Zorg dat je de verschillende soorten werkloosheid begrijpt

Werkloosheid kan om meerdere redenen ontstaan. Op het examen Economie moet je werkloosheid goed begrijpen. Zo is er structurele werkloosheid. Dit is werkloosheid die geen verband houdt met schommelingen in de economische omstandigheden. Regionale werkloosheid is werkloosheid in een bepaalde regio. Seizoenswerkloosheid is werkloosheid in een bepaalde periode van het jaar. Frictie werkloosheid is wanneer je even (korter dan 3 maanden) werkloos bent na je studie of tussen twee banen zit. Ten slotte is conjuncturele werkloosheid de werkloosheid die verband houdt met schommelingen in de economische omstandigheden.

Economie examentip #8: Zorg dat je de problemen van ontwikkelingslanden begrijpt

Ontwikkelingslanden hebben verschillende problemen. Er is een grote werkloosheid en het inkomen per hoofd van de bevolking is laag. Er is een snelle bevolkingsgroei, maar deze is laag opgeleid, wat onder meer naar voren komt in de hoge mate van mensen die niet kunnen lezen of schrijven (analfabetisme). Ook zijn veel mensen ondervoed.

Ontwikkelingslanden hebben een beperkte mate van scholing en weinig technische kennis. Kennis en informatie moet vanuit het buitenland worden ingekocht en dit kost veel geld. Om ontwikkelingslanden te helpen, bieden rijke landen verschillende vormen van hulp aan.

Engels VMBO TL/GL

Top 6 Engels examentips VMBO

Engels examentip #1: Let goed op signaalwoorden en kernzinnen

Let goed op de signaalwoorden in de tekst! Deze geven verbanden in de tekst aan. De signaalwoorden kun je markeren. Let ook goed op de eerste en laatste zinnen in elke alinea. Vaak bevatten deze belangrijke informatie.

Engels examentip #2: Zorg voor een grote woordenschat

Elk moeilijk woord dat je al kent, hoeft je niet op te zoeken tijdens het examen. Zo bespaar je tijd en kun je makkelijker teksten doorkomen. Zorg dus dat je van tevoren de betekenissen van zoveel mogelijk moeilijke woorden leert. Dit doe je door teksten in het Engels te lezen en woorden die je niet kent op te zoeken en te leren.

Engels examentip #3: Kijk films en documentaires in het Engels

De meeste films en documentaires zijn in het Engels gemaakt. Als je deze in het Engels kijkt, oefen je onbewust je kennis van de Engelse taal en vergroot je je woordenschat.

Engels examentip #4: Lees zoveel mogelijk Engelse teksten

Op het examen Engels zul je veel teksten moeten lezen. Op internet zijn veel teksten in het Engels beschikbaar. Denk aan Engelse kranten, zoals The Guardian, of Engelse blogs. Wanneer je veel Engelse teksten leest, zal het lezen daarvan steeds makkelijker worden. En als je woorden die je niet kent opzoekt in het woordenboek, zal dit ook je Engelse woordenschat vergroten.

Engels examentip #5: Gebruik je woordenboek verstandig

Het is op het examen Engels niet slim om elk woord wat je niet kent op te zoeken. Dit kost teveel tijd. Bedenk dus goed of je een woord op wilt zoeken of niet. Zoek enkel woorden op die belangrijk zijn voor het begrijpen van de gehele tekst of het beantwoorden van een vraag op het examen. Het is beter om overige woorden die je niet kent, niet op te zoeken. Je moet je tijd zo goed mogelijk gebruiken.

Engels examentip #6: Leer Engels met een app

Er zijn veel apps die je helpen om een bepaalde taal te leren. Om Engels te leren raden wij bijvoorbeeld de app [Duolingo](#) aan. Hierdoor kun je op een leuke manier je Engels verbeteren!

Geschiedenis VMBO TL/GL

Top 5 Geschiedenis examentips VMBO

Geschiedenis examentip #1: Zorg dat je oorzaken en gevolgen kent

Een belangrijk deel van het Geschiedenis examen VMBO gaat over oorzaak-gevolg en het leggen van verbanden. Zorg dat je van alle grote gebeurtenissen weet wat de oorzaak was en wat de gevolgen waren. Stel eventueel een tijdlijn op voor jezelf, zodat je weet welke gebeurtenissen eerst kwamen.

Geschiedenis examentip #2: Zorg dat je de begrippen en jaartallen kent

Zorg dat je alle begrippen en jaartallen kent die op het Geschiedenis Examen VMBO terug kunnen komen. Schrijf deze op en overhoor jezelf. Kijk of je van elk begrip precies kunt uitleggen hoe, wat en waarom. Dit geldt ook voor jaartallen: schrijf de jaartallen van belangrijke gebeurtenissen op en leer deze.

Geschiedenis examentip #3: Kijk historische documentaires en films

Op Internet zijn veel historische documentaires te vinden, ook over de onderwerpen waar het examen Geschiedenis over gaat. Zorg dat je enkele van deze documentaires kijkt. Video blijft beter hangen dan droge tekst en biedt soms net een ander perspectief. Ook YouTube kan een goede bron zijn.

Geschiedenis examentip #4: Oefen met bronnen

Op het Geschiedenis examen VMBO zijn bronnen essentieel. Oefen veel vragen die je gebruik laten maken van bronnen. Lees altijd eerst de toelichting bij een bron. Vraag je altijd af wie de bron heeft geschreven. Is deze bron betrouwbaar? Heeft de schrijver een bepaald denkbeeld die de bron in een ander perspectief plaatst?

Geschiedenis examentip #5: Zorg dat je de wereldoorlogen goed kent

Het examen Geschiedenis gaat onder andere over het historisch overzicht vanaf 1900. De twee wereldoorlogen zijn daarin heel belangrijk. Zorg dat je weet wat de oorzaken en de directe aanleiding van beide wereldoorlogen is. Ook moet je weten welke bondgenootschappen er werden gesloten en wie tegen wie vocht. Zorg ook dat je weet hoe de Eerste Wereldoorlog heeft geleid tot de Tweede Wereldoorlog. Duitsland verkeerde namelijk in een flinke crisis na het Verdrag van Versailles. Dit heeft geleid tot de opkomst van nationalistische bewegingen, wat uiteindelijk heeft geleid tot de Tweede Wereldoorlog.

Geschiedenis examentip #6: Zorg dat je feiten en meningen kunt onderscheiden

Op het examen Geschiedenis zul je veel met bronnen moeten werken. Sommige van deze bronnen zijn meningen van personen, bijvoorbeeld in de vorm van een politieke tekening.

Een mening van een persoon is niet hetzelfde als een historisch feit. Zorg dus dat je het verschil kunt zien tussen meningen en feiten.

NaSk1 VMBO TL/GL

Top 4 NaSk1 examentips VMBO

NaSk1 examentip #1: Oefen voldoende met eenheden omrekenen

Een onderdeel wat zeker aan bod komt op het examen NaSk1 is het rekenen met eenheden. Zorg dat je de verschillende eenheden kent van de grootheden voor afstanden, oppervlakte, inhoud, gewicht en tijd en deze eenheden naar elkaar kunt omrekenen. Let altijd op de juiste stapgrootte. Oefen ten slotte voldoende rekenvragen, zodat je er zeker bent dat je het omrekenen van grootheden goed beheerst.

NaSk1 examentip #2: Zorg dat je de begrippen kent

Zorg dat je alle begrippen kent die op het Examen NaSk1 terug kunnen komen. Schrijf deze op en overhoor jezelf. Kijk of je van elk begrip precies kunt uitleggen hoe, wat en waarom. In onze samenvatting zijn alle begrippen dikgedrukt, zodat je ze makkelijk terug kunt vinden.

NaSk1 examentip #3: Wat neem je mee naar het examen

Voor het examen NaSk1 heb je een paar zaken nodig: een rekenmachine, pen, potlood, gum en geodriehoek. Je zult met grootheden moeten rekenen en dat gaat sneller als je je rekenmachine bij je hebt. Ook kan het zijn dat je iets moet tekenen. Met een potlood en geodriehoek kun je nette rechte lijnen tekenen, zodat je docent straks goed kan zien wat jij hebt getekend. Zet de lijnen met potlood, zodat je met je gum eventueel aanpassingen kunt maken als je een fout maakt. Het scheelt veel tijd als je bij een fout niet een hele tekening opnieuw hoeft te maken.

NaSk1 examentip #4: Zorg dat je oefent met rekenen

Op het examen zul je sommige dingen moeten berekenen. Denk aan het elektrisch vermogen of de spanning. Zorg dat je dit van tevoren veel oefent. Als dit makkelijk gaat, dan zul je op het examen deze vragen sneller kunnen maken en tijd besparen. Tijd heb je op het examen NaSk1 namelijk hard nodig.

Nederlands VMBO TL/GL

Top 4 Nederlands examentips VMBO

Nederlands examentip #1: Oefen alle onderdelen

Het eindexamen Nederlands bestaat uit 2 onderdelen: een tekst met vragen en het schrijven van een tekst. Zorg dat je veel oefent met beide onderdelen. Dit kun je doen door oude examens te maken.

Nederlands examentip #2: Let goed op signaalwoorden en kernzinnen

Let goed op de signaalwoorden in de tekst! Deze geven verbanden in de tekst aan. De signaalwoorden kun je markeren. Let ook goed op de eerste en laatste zinnen in elke alinea. Vaak bevatten deze belangrijke informatie.

Nederlands examentip #3: Lees teksten meerdere keren

Lees de teksten altijd meerdere keren door. Bijvoorbeeld één keer vluchtig en één keer uitgebreid. Zo zul je de teksten beter begrijpen.

Nederlands examentip #4: Tel het aantal woorden in je brief

Tel het aantal woorden in je brief. Pas goed op voor overschrijding van het aantal woorden. Zet daarom het aantal woorden dat je hebt gebruikt er altijd bij. Als je veel minder woorden hebt dan maximaal is toegestaan, dan is de kans groot dat je belangrijke zaken bent vergeten in je brief. Kijk in dat geval nog een keer goed naar de opdracht. Als je veel meer woorden hebt dan maximaal is toegestaan, kijk dan naar welke zinnen in je brief overbodig zijn. Deze kun je weghalen.

Wiskunde VMBO TL/GL

Top 7 Wiskunde examentips VMBO

Wiskunde examentip #1: Oefenen, oefenen, oefenen

Wiskunde is een vak dat je veel moet oefenen. Maak zoveel mogelijk oude Wiskunde examens. Zo raak je bekend met het type vragen op het examen. Zorg ervoor dat je de antwoorden in het antwoordmodel ook echt snapt. Als je een vraag niet snapt, vraag je leraar dan om uitleg.

Wiskunde examentip #2: Vergeet je spullen niet

Vergeet je passer, geodriehoek, potlood, gum en natuurlijk rekenmachine niet. Neem voor de zekerheid ook een markeerstift mee naar het examen, zodat je bepaalde onderdelen in de vraag kunt markeren.

Wiskunde examentip #3: Schrijf altijd op hoe je tot je antwoord bent gekomen

Schrijf bij het beantwoorden van een vraag al je tussenliggende denkstappen op. Vaak kun je al wat punten scoren zonder dat je het uiteindelijke antwoord goed hebt.

Wiskunde examentip #4: Maak kort voor het examen alleen makkelijke opgaven

Maak de dag voor het examen hooguit een paar makkelijke opgaven. Dit geeft je zelfvertrouwen voor je examen. Zorg dat je de moeilijke opgaven al van tevoren veel hebt geoefend.

Wiskunde examentip #5: Zorg dat je kunt rekenen met verschillende typen verbanden

Op het examen moet je kunnen rekenen met lineaire verbanden, exponentiële verbanden, wortelverbanden, machtsverbanden en overige verbanden. Van elk type verband moet je de standaardformule kennen en hiermee kunnen rekenen. Zo moet je bijvoorbeeld met groeifactoren, verdubbelingstijd en halveringstijd kunnen rekenen.

Wiskunde examentip #6: Zorg dat je eenheden van grootheden in elkaar kunt omrekenen

Op het examen is het belangrijk om te weten wat de eenheden van de verschillende grootheden zijn. Ook moet je eenheden in elkaar om kunnen rekenen. Je moet kunnen rekenen met de grootheden lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht en tijd. Zo moet je bijvoorbeeld kunnen uitrekenen dat 2,7 kilogram gelijk is aan 2.700.000 milligram.

Wiskunde examentip #7: Zorg dat je de wetenschappelijke notatie kent

Bij berekeningen met grote getallen met veel nullen wordt vaak gebruikgemaakt van de wetenschappelijke notatie. Hiermee kun je grote getallen korter noteren. Bij de wetenschappelijke notatie worden niet alle nullen opgeschreven, maar wordt er gerekend met de macht 10. De macht geeft aan hoe vaak er met 10 wordt vermenigvuldigd.

Hieronder geven we je een aantal tips hoe je om kunt gaan met examenstress. Deze zijn een aanvulling op de [algemene examentips](#) die we voor alle examenkandidaten hebben opgesteld.

1. **Maak een lijst van alle positieve dingen in je leven.** Tel alle positieve dingen in je leven en de positieve dingen die je al in je leven hebt behaald. Noteer bijvoorbeeld de sportwedstrijden die je hebt gewonnen, de optredens die je hebt gegeven, de spreekbeurten die je hebt gedaan of schrijf alle toetsen op waar je een mooi cijfer voor hebt gehaald. Het is belangrijk om in te zien dat de lijst met positieve punten groter is dan de examenstress. Als je denkt aan alle positieve dingen in je leven dan zullen deze de negatieve gedachten overheersen.
2. **Zorg voor een goed slaapritme.** Ga op tijd naar bed en probeer 8 uur te slapen. Goed slapen helpt je hersenen optimaal te laten werken. Je kan veel beter nadenken als je uitgerust bent.
3. **Zorg voor een goed leerritme.** 24 uur per dag leren is zinloos. Je hersenen nemen op een gegeven moment geen nieuwe kennis meer op. Verder is het ook heel belangrijk om pauzes te nemen. Bedenk een leerritme met pauzes en stop op tijd met leren. Een voorbeeld van een goed avondschematische is:

17.00-18.00: leren

18.00-19.00: eten

19.00-20.30: leren

20.30-21.00: muziek luisteren

21.00-22.00: leren

22.00-23.00: chillen, kletsen of sporten

23.00-07.00: slapen

4. **Wees niet bang voor de zenuwen.** Het is ok om zenuwachtig te zijn. Als je zenuwen voelt, laat die dan komen en wees er niet bang voor. Als je in paniek raakt, dan worden de zenuwen namelijk alleen maar erger. Laat de zenuwen gewoon komen, voel ze in je lichaam en blijf rustig. Je merkt dat de zenuwen vanzelf over gaan, net zoals elke gedachte niet voor altijd blijft.
5. **Maak een mantra.** Een mantra is een stukje tekst wat iets heeft van een spreuk en een gebed. Een mantra geeft je kracht, is persoonlijk en stuurt je mindset. Zeg jouw mantra een paar keer hardop per dag. Zo prent je deze goed in je hoofd. Als je vervolgens het examen gaat maken, zeg dit mantra dan in je hoofd voordat je begint. Een voorbeeld van een mantra is:

"Ik voel me goed, ik heb alle kennis, ik begrijp de vragen, ik heb de antwoorden, ik ga een voldoende halen, ik ben een winnaar".

6. **Relativeer.** Relativeren is de kunst van dingen in perspectief zetten tegen andere dingen in je leven. Hierdoor zwak je de relevantie van de gebeurtenis als het ware af.

Het eindexamen is belangrijk en je wilt graag slagen. Er zijn echter ook andere dingen die belangrijk zijn in je leven. Bedenk ook voor jezelf 'wat is het ergste wat er kan gebeuren' en 'kan ik daar mee leven'? Dus als je niet slaagt, wat gebeurt er dan? Dan moet je het jaar opnieuw overdoen. Valt daar mee te leven? Natuurlijk wel. En stel, je denkt dat je een laag cijfer gaat halen voor één vak. Als dat zou gebeuren, dan betekent dat nog niet meteen dat je bent gezakt. Het schoolexamencijfer telt tenslotte ook mee, net zoals de cijfers voor andere vakken. Er is een grote kans dat je ondanks één onvoldoende, gemiddeld wel op een voldoende uitkomt.

7. **Diep ademen.** Buikpijn, hartkloppingen en zelfs hyperventileren worden verminderd door goed te ademen. Door rustig, heel langzaam en bewust te ademen wordt je rustiger en verminder je pijnklachten. Rust en zuurstof zijn goed voor je lichaam.
8. **Drink thee.** Van thee drinken wordt je rustig en daarom is het een eenvoudige manier van ontspannen.
9. **Maak gebruik van samenvattingen.** ExamenOverzicht biedt [samenvattingen](#) die jou helpen om de examenstress flink te verminderen. De dikke studieboeken die jij moet leren, hebben wij samengevat tot overzichtelijke en korte boekjes die jou veel tijd besparen. Deze zorgen ervoor dat je de examenstof zo snel mogelijk leert. De tekst is makkelijk te begrijpen, omdat de samenvattingen geschreven zijn door een studiebol in een taal die jij begrijpt. De samenvattingen bestaan uit een uitleg van de theorie en begrippen, maar ook uit oefenvragen en QR-codes met links naar video's. Zo kun je zelf kiezen hoe jij de stof wilt leren.
10. **Oefenen.** Het grote geheim om het eindexamen ontspannen door te komen is [oude examens oefenen](#)! Slagen voor het examen met hoge cijfers komt neer op veel oefenen. Intelligente leerlingen slagen door de stof door te nemen, maar de beste van de klas wordt je alleen door veel te oefenen. ExamenOverzicht biedt uitgebreide [oefenboeken](#) waarin de veel handige oefenvragen staan. Uiteraard bevatten ze ook de antwoorden, zodat je direct kan zien of je de vragen juist hebt beantwoord. De oefenboeken bestaan uit instapvragen, oude examenvragen en unieke examenvragen.

Te laat komen op het eindexamen: mag dat?

De eindexamens komen eraan! De [data en tijden](#) van de examens die je moet afleggen zijn bekend. Als het goed is heb je deze data goed in je hoofd geprent en allemaal keurig in jouw agenda gezet. Zet deze data ook in de agenda van je moeder of iemand anders die jou kan helpen aansporen de datum niet te vergeten en op tijd te vertrekken op de dag zelf. Zorg ervoor dat je iets **vroeger dan normaal vertrekt**, zodat je ontspannen bent en een goede plek in de zaal kan uitkiezen. Toch is het mogelijk dat er iets gebeurt waardoor je niet stipt op tijd bent om te beginnen aan het examen. Wat zijn de gevolgen van het te laat komen op het eindexamen?

De gevolgen zijn **afhankelijk van hoeveel minuten je te laat bent**. Hieronder lees je de regels waar iedere middelbare school in Nederland zich aan moet houden in geval van te laat komen tijdens de eindexamens. De overheid heeft in het uitvoeringsbesluit [artikel 3.29](#) opgenomen, wat gaat over verhindering tijdens het eindexamen. Daarin worden ook de regels met betrekking tot het te laat komen op het examen geregeld. Dat artikel gebruikt nogal formele taal, dus wij leggen het hieronder begrijpelijk voor je uit.

Minder dan 30 minuten te laat op het eindexamen

Geen paniek wanneer je minder dan 30 minuten te laat aankomt op het examen. Wanneer je minder dan een half uur te laat binnenkomt, wordt je **toegelaten tot de zaal** en mag je het **examen gewoon afleggen**. Het enige vervelende nadeel is dat je nu **minder tijd hebt** om het examen te maken. De eindtijd blijft namelijk hetzelfde en je moet tegelijk stoppen met alle andere leerlingen. Dertig minuten is kostbare tijd die je vaak echt nodig zal moeten hebben om het examen helemaal goed af te ronden. In principe heb je in totaal 2 uur de tijd om ieder examen af te leggen. In 1,5 uur heb je minder tijd om alle antwoorden op jouw vragen nog eens na te kijken, maar is er vaak nog voldoende tijd om deze naar behoren te maken.

Meer dan 30 minuten te laat op het eindexamen

Wanneer je meer dan 30 minuten te laat aankomt, dan moet je je wat grotere zorgen maken. Na meer dan dertig minuten wordt de **deur officieel gesloten** en mag je **niet meer toegelaten worden** tot de zaal om het eindexamen te maken. Te laat komen heet in dit geval **verhinderung**. Wanneer dit gebeurt, zal je naar de directeur van jouw school moeten gaan om te vertellen waarom je te laat bent gekomen. De directeur maakt naar aanleiding van jouw reden een proces-verbaal melding van het te laat komen. Op basis van deze melding zal de directeur oordelen of er sprake is van verhinderung met een geldige reden. De directeur zal vervolgens schriftelijk zijn oordeel melden aan jou en je ouders/verzorgers en hierin informeren over de gevolgen van het te laat komen.

Conclusie

Te laat komen is niet prettig en daarom niet aan te raden. Als je ook nog eens bewust bent van het feit dat je te laat bent, dan kan het je extra stress en zenuwen opleveren. Verder zou je op het eindexamen in tijdnood kunnen komen. Het is altijd beter om de volle tijd te nemen om de vragen te beantwoorden en je antwoorden na te kijken.

Als je door omstandigheden minder dan dertig minuten te laat bent, raden wij aan om het examen toch te maken. Het is nog steeds mogelijk om genoeg vragen te maken om een voldoende te halen.

Indien je zodanig te laat bent, dat je het examen überhaupt niet meer mag maken en je hebt een geldige reden waardoor je verhinderd was, dan mag je het examen opnieuw afleggen tijdens de [herexamens](#). In totaal mag je in principe één examen opnieuw maken in de herexamenweek. De directeur van jouw school zou namelijk kunnen toezeggen dat je meerdere vakken mag herkansen in het geval van verhinderung met een geldige reden.

Verhinderings door ziekte

In ons artikel over [te laat komen op het eindexamen](#) staat dat als je een geldige reden hebt waardoor je verhinderd bent om het examen te maken, je na **goedkeuring van de directeur** het examen opnieuw mag afleggen tijdens de [herexamens](#). Verhinderings door ziekte is één van die geldige redenen. Je kan je voorstellen dat een lichte verkoudheid niet valt onder ziekte. Het is waarschijnlijk dat er wordt gevraagd naar een **doktersverklaring** door de directeur van jouw school om te toetsen of je legitiem ziek bent geweest.

Wanneer de directeur oordeelt dat je door ziekte één of meerdere examens niet hebt kunnen maken, dan mag je tijdens de herexamens in het tweede tijdvak, maximaal **twee examens per dag** alsnog afleggen. Indien je nog steeds ziek bent in het tweede tijdvak, dan is er nog een laatste mogelijkheid om de centraal examens te maken in het derde tijdvak.

Wat als je ziek wordt tijdens het eindexamen?

Het kan gebeuren dat je tijdens het maken van een examen, je plotseling slecht, zwak, misselijk of nog erger kan voelen. Bij sommige examens kunnen wij dat ook wel begrijpen. Als eerste is het dan heel belangrijk om **meteen naar de surveillant te stappen** en aan te geven dat je je ziek voelt. Als je namelijk na het maken van het examen pas doorgeeft dat je je tijdens het eindexamen je niet goed voelde, dan telt jouw werk als **officiële deelname** en kan het examen niet meer ongeldig worden verklaard.

Als je tijdens het examen ziek wordt en het examen niet meer kan afmaken, dan zal de **directeur** zich ontfermen over jouw fysieke toestand. In de eerste plaats zal de directeur jou vragen of je in staat bent om het examen af te maken. Wanneer je je zo slecht voelt dat je het examen niet meer kan maken, dan zal de directeur met de inspectie overleggen of je het examen later op diezelfde dag kan afmaken.

Wanneer het mogelijk is om het examen op dezelfde dag verder af te maken, dan wordt je tot die tijd in **quarantaine** gezet. Dit betekent dat je het schoolgebouw niet mag verlaten en

geen toegang hebt tot elektronische communicatiemiddelen waarmee je met klasgenoten zou kunnen overleggen die net klaar met het eindexamen zijn. Deze maatregel wordt genomen om te voorkomen dat je op de één of andere manier aan de antwoorden van het examen kan komen.

In het geval dat je het examen niet op dezelfde dag kan maken, dan zal de directeur aan de inspectie vragen om de antwoorden die je al hebt opgeschreven **ongeldig te verklaren**. Alleen bij een ongeldig verklaard examen, krijg je akkoord om het examen opnieuw te gaan maken. Indien je ziek wordt tijdens de examens in het eerste tijdvak, dan zal je het examen opnieuw mogen maken tijdens de herexamens in het tweede tijdvak.

De directeur van jouw school is verplicht om een proces-verbaal melding op te stellen over jouw ziekte tijdens het examen en hij/zij zal jou schriftelijk informeren over het oordeel, het proces en de gevolgen.

Moeilijke thuissituatie

Als er bij jou thuis grote spanningen zijn, bijvoorbeeld door ziekte, het overlijden van een familielid of door andere ingrijpende omstandigheden, wordt sterk aangeraden om dit vooraf aan te geven aan de school en te overleggen met de directeur of het verstandig is om het examen op dat moment te maken. Er zou dan kunnen worden besloten om het examen niet te maken en toestemming te krijgen om het examen op een ander moment af te leggen.

Conclusie

In het geval van ziek worden in de examenperiode kunnen er twee scenario's voordoen:

- Je wordt dusdanig ziek dat je niet op school kan komen om het examen te maken. Er is dan sprake van verhindering.
- Je kan ziek worden tijdens het examen, wanneer je al begonnen bent met het opschrijven van jouw antwoorden.

In beide gevallen zal de directeur van jouw school bepalen of je het examen opnieuw mag maken op een later moment. In het eerste geval moet de directeur dan eerst vaststellen of je verhinderd bent met een geldige reden en in het tweede geval moet de directeur eerst vragen aan de inspectie om jouw examen ongeldig te laten verklaren.

Wat als je zakt voor het eindexamen?

De weg naar het eindexamen is zenuwslopend en lang. Aan het einde van de weg komt het allemaal neer op twee mogelijke finishes: **slagen** of **zakken**. Uiteraard ben jij van plan om straks met vlag en wimpel te slagen en wij helpen je hier graag aan mee! Om je toch te informeren over de gevolgen van **plan B**, vertellen we je in dit artikel alles over zakken.

Zakken voor het eindexamen gebeurt wanneer je niet aan [de slagingsnorm](#) voldoet. Na het centraal examen heb je de mogelijkheid om één vak opnieuw te [herkansen](#). Als je voor meerdere vakken zakt en hierdoor geen diploma haalt, zijn er een aantal opties die je kan kiezen. In dit artikel leggen we uit wat de verschillende mogelijkheden zijn na het zakken voor vmbo, havo of vwo.

Wat als je zakt voor het eindexamen?

Herkansing centraal examen

Volgens de officiële regels van het CvTE mag iedere eindexamenleerling één vak [herkansen](#) van het centraal examen. Herkansingen vinden plaats tijdens het **tweede tijdvak**, in juni. Herkansen in het derde tijdvak in augustus is ook mogelijk, maar dat kan alleen onder bepaalde voorwaarden.

Je bepaalt zelf welk vak je wilt herkansen. Daarbij maakt het niet uit welk cijfer je voor dat vak haalde in het eerste tijdvak. Je hebt niets te verliezen bij een herkansing, want alleen het **hoogste cijfer telt**. Dit betekent dat als je een lager cijfer haalt voor de herkansing dan voor het eerste examen, het cijfer van het eerste examen blijft staan. Om deze reden is het aan te raden om **altijd gebruik te maken van de herkansing**, want hierdoor heb je een nieuwe kans om een hoger cijfer te halen voor een vak. Dus zelfs als je allemaal voldoende hebt.

Zakken voor het vmbo

Als je zakt voor het vmbo-examen, dan zijn er drie opties waar je uit kunt kiezen:

1. De meest gangbare optie is om het examenjaar **opnieuw te doen**. Het jaar daarop zal je dan weer het volledige centraal examen doen.
2. Wanneer je de VMBO TL volgt, dan zou je er ook voor kunnen kiezen om alleen de vakken waar je voor bent gezakt opnieuw te halen via het [staatsexamen](#). Het staatsexamen vindt ook het volgende schooljaar plaats en valt samen met het centraal examen.
3. Een derde optie is om van de middelbare school te gaan en je aan te melden voor het **volwassenenonderwijs**. Als je kiest voor het volwassenenonderwijs hoef je ook alleen maar de vakken te volgen, die je nog niet hebt gehaald. In het nieuwe schooljaar zal je dan weer centraal examen moeten afleggen.

Geen diploma voor andere leerweg

Als je zakt voor het vmbo TL-examen, dan kom je niet in aanmerking voor een diploma op een lager niveau van het vmbo. De reden hiervoor is dat de leerwegen te verschillend zijn qua niveau en vakken. Om die reden kan je de diploma's niet omruilen.

De Beste YouTube Docenten Voor het Eindexamen

Ben je druk aan het leren voor de eindexamens, maar krijg je de stof uit je schoolboeken nog niet echt onder de knie? Of is ouderwets leren uit een boek sowieso niks voor jou? Dan is **leren met YouTube** een goede oplossing! Soms kunnen video's je namelijk net een ander inzicht geven over bepaalde stof, waardoor je het uiteindelijk tóch snapt. Er worden per dag wel 300.000 video's op het bekende platform geüpload, dus het kan soms lastig zijn om de juiste video te vinden die jou gaat helpen. Daarom vertellen we je in dit artikel alles wat jij moet weten over leren met YouTube en **welke docenten de beste uitlegvideo's hebben!**

De beste YouTube-docenten

Kun je je met YouTube voorbereiden op het eindexamen?

YouTube en het eindexamen

Op YouTube kun je van alles vinden. **Ook docenten die uitleg van de examenstof geven.** Meestal zijn dit docenten die het naast hun werk voor de klas leuk vinden om ook uitlegvideo's voor YouTube maken. In deze video's leggen zij dan in begrijpelijke taal bepaalde onderwerpen uit. Voor bijna ieder vak is er wel een docent op YouTube te vinden. Van Aardrijkskunde tot Wiskunde. Je kunt het vergelijken met een les op school, alleen nu hoef je niet in een lokaal te zitten en is de uitleg vaak wat efficiënter. Leren via YouTube is dus eigenlijk een soort **privés** die je weg kunt klikken, op pauze kunt zetten en terug kunt spoelen wanneer je maar wilt.

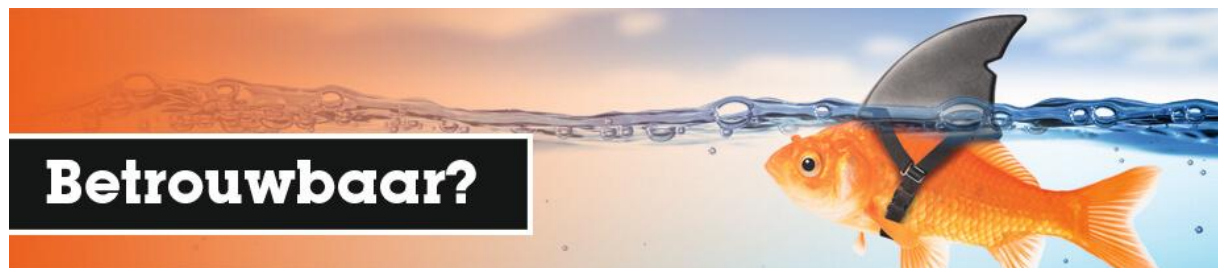
Waarom leren via YouTube?

Leren via YouTube is **populair**, omdat veel leerlingen merken dat beelden van de uitgelegde stof **beter blijven hangen dan droge tekst**. Veel leerlingen zien een balans tussen uitlegvideo's en oefenen als de beste manier van leren. Dit wil zeggen dat je bijvoorbeeld na het kijken van de uitlegvideo op YouTube, direct aan de slag gaat met het oefenen van de stof.

Ook vinden veel leerlingen het gewoon fijn om **een video naast het boek te houden**. Je hoeft natuurlijk niet te kiezen tussen het lesboek en YouTube video's. Je kunt het prima **combineren**. Lees een stuk uit het boek en kijk daarna voor verdere duidelijkheid ook een YouTube uitlegvideo over dat onderwerp. Om die reden zijn er uitlegvideo's verwerkt in onze [samenvattingen](#).

Is leren via YouTube betrouwbaar?

Leren via YouTube wordt door veel leerlingen gedaan om de stof beter onder de knie te krijgen. Echter zit een groot deel van de leerlingen met de vraag of de stof die wordt uitgelegd wel **betrouwbaar** is. Is de uitgelegde stof namelijk wel **juist en volledig**? Om dat te beantwoorden, kun je naar de volgende punten kijken:

Wat voor YouTube-kanaal is het?

Worden de video's gemaakt door een kanaal dat erg **actief** is en ook **veel kijkers** trekt? Dit kan natuurlijk aangeven dat het gemaakt is door iemand die wel verstand heeft van de uitgelegde onderwerpen. Er komen immers steeds mensen terug om de video's te bekijken.

Wordt de uitleg gegeven door een docent of door een leerling?

Het is belangrijk dat je weet of de stof wel wordt uitgelegd door een **echte docent** of dat de uitleg wordt gegeven door een eindexamenleerling. In dat laatste geval kan de informatie natuurlijk ook kloppen, maar het is dan extra belangrijk om de genoemde informatie te dubbelchecken op juistheid en volledigheid.

Hoe zijn de reacties van andere kijkers?

Kijk goed in de **comments** wat andere kijkers van de uitgelegde stof vonden. Staan hier veel negatieve comments tussen? Dan raden we af om de video te gebruiken tijdens het leren.

Is de examenstof nog gewijzigd na de uploaddatum?

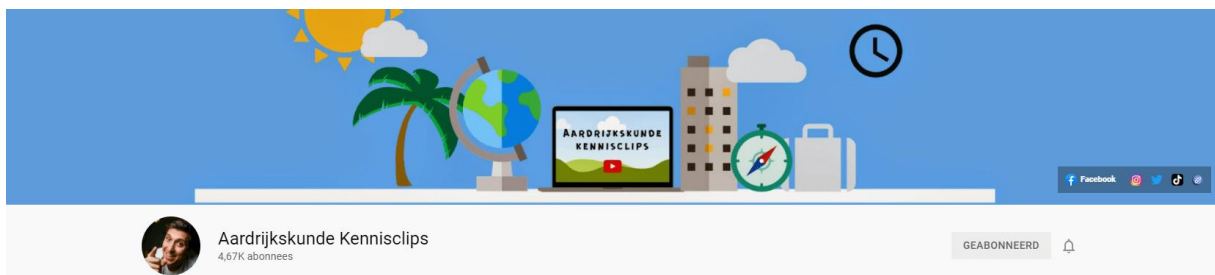
Voor sommige vakken verandert de examenstof namelijk om de paar jaar. Check daarom altijd of de examenstof nog wel overeenkomt met wat er in de uitlegvideo wordt besproken!

De beste YouTube docenten voor Aardrijkskunde

Voor Aardrijkskunde raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

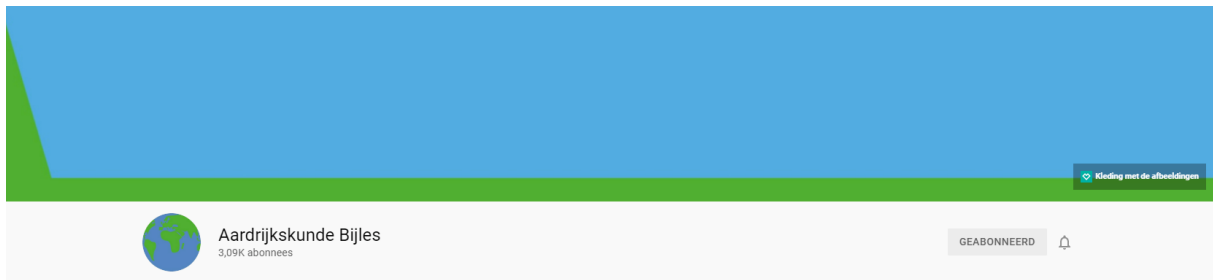
Aardrijkskunde Kennisclips

Aardrijkskunde Kennisclips is de meest populaire Aardrijkskunde docent op YouTube. Zijn kanaal heeft ongeveer 10.000 abonnees en hier worden al je vragen over Aardrijkskunde beantwoord. De uitlegvideo's worden gemaakt door **Roy Helmerhorst**. Hij is docent Aardrijkskunde op een school in Nieuwegein. Je kan vragen over onderwerpen onder andere indienen via zijn Instagram: @aardrijkskunde_kennisclips.

- YouTube: [Aardrijkskunde Kennisclips](#)
- Abonnees: 10.000+
- Views: 1.140.000+
- Docent op YouTube sinds: 29 augustus 2016
- Instagram: @aardrijkskunde_kennisclips

Aardrijkskunde Bijles

Het tweede kanaal dat je goed zou kunnen gebruiken tijdens het leren van Aardrijkskunde is **Aardrijkskunde Bijles**. Dit kanaal heeft meer dan 4.800 abonnees en maakt korte uitlegvideo's over verschillende onderwerpen, zoals de gesteentekringloop en de global shift. Het zijn duidelijke animaties die ervoor zorgen dat de stof blijft hangen. De video's zijn vooral handig voor havisten en vwo'ers.

- YouTube: [Aardrijkskunde Bijles](#)
- Abonnees: 4.800+
- Views: 1.300.000+
- Docent op YouTube sinds: 26 mei 2016
- Instagram: @aardrijkskunde.bijles

De beste YouTube docenten voor Biologie

Voor Biologie raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

Biologie met Joost

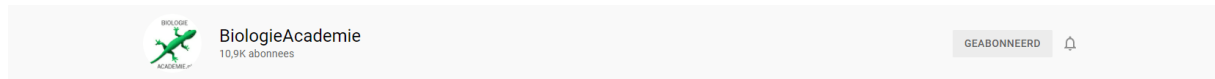

Als je voor biologie wil leren met YouTube moet je zeker een kijkje nemen op het kanaal **Biologie met Joost**. Dit kanaal heeft meer dan 28.000 abonnees en upload regelmatig nieuwe video's. Van examentrainingen tot de uitleg van specifieke onderwerpen, het komt allemaal aan bod!

- YouTube: [Biologie met Joost](#)

- Abonnees: 28.700+
- Views: 7.000.000+
- Docent op YouTube sinds: 10 oktober 2009
- Instagram: @biologiemetjoost

BiologieAcademie

Het derde kanaal dat je zou kunnen gebruiken is **BiologieAcademie**. Dit kanaal heeft meer dan 10.000 abonnees. Er staan in vergelijking met NGBiologie wel een stuk minder video's op en ze zijn ook van een aantal jaar geleden. Echter, de video's zijn nog steeds erg handig ter ondersteuning bij het leren. Neem hier zeker ook even een kijkje.

- YouTube: [BiologieAcademie](#)
- Abonnees: 11.500+
- Views: 2.000.000+
- Docent op YouTube sinds: 22 november 2012

De beste YouTube docenten voor Frans

Voor Frans raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

[Patrick Schuitema](#)

Je kan voor Frans gebruikmaken van **Patrick Schuitema**. Op zijn kanaal loopt hij allemaal oude examenvragen door en legt hij uit hoe je het antwoord in de tekst kunt herkennen.ns. De video's zijn bedoeld voor leerlingen op VMBO, HAVO of VWO niveau. Let wel op: de video's dateren alweer van ten minste drie jaar terug.

- YouTube: [Youtube-kanaal van Patrick Schuitema](#)
- Abonnees: 850+
- Views: 330.000+
- Actief sinds: 18 mrt 2009

De beste YouTube docenten voor Economie

Voor Economie raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

Economie Academy

Op zoek naar uitlegvideo's waarmee je voor economie kunt leren? Dan ben je bij **Economie Academy** op de juiste plek! De video's worden gemaakt door Frank, een docent economie en bedrijfseconomie. Het kanaal heeft meer dan 13.000 abonnees en upload wekelijks! Dit kanaal is geschikt voor leerlingen op VMBO, HAVO en VWO niveau. Alle onderwerpen komen aan bod, van de liquiditeitsbegroting en inflatie tot het gevangenendilemma, maar ook examentrainingen!

- YouTube: [Economie Academy](#)
- Abonnees: 13.700+
- Views: 5.400.000+
- Docent op YouTube sinds: 26 augustus 2012
- Instagram: @hulpbijeconomie

Economie met Jos

Je zou ook een kijkje kunnen nemen op het kanaal van **Economie met Jos**. Hier kun je veel leren over het vak economie. Het kanaal heeft meer dan 8.000 abonnees en upload wekelijks.

In uitlegvideo's van maximaal 15 minuten lang legt Jos een hoofdstuk uit! Zo kun je lekker vlot leren en heb je hopelijk de stof snel onder de knie. Naast de uitlegvideo's bespreekt hij ook examens in zijn video's. Let wel op: de meeste video's zijn alleen voor havisten en vwo'ers. Echter, er komen ook steeds meer video's voor vmbo-tl/gl bij!

- YouTube: [Economie met Jos](#)
- Abonnees: 8.000+
- Views: 1.600.000+
- Docent op YouTube sinds: 11 juli 2017

OsAcademie

OsAcademie is naast bedrijfseconomie ook goed te gebruiken voor economie! Het kanaal heeft meer dan 12.000 abonnees. De video's duren maximaal 15 minuten en worden gemaakt door meneer Van Os. Hij is een docent (bedrijfs)economie op het MendelCollege in Haarlem. De video's zijn zowel geschikt voor proefwerken als voor eindexamens. Veel belangrijke onderwerpen komen aan bod en er worden ook korte examentrainingen gegeven.

- YouTube: [OsAcademie](#)
- Abonnees: 12.000+
- Views: 5.100.000+
- Docent op YouTube sinds: 4 mei 2012
- Instagram: [@osacademie](#)

Meester Patrick

Het vierde kanaal dat je goed zou kunnen gebruiken is **Meester Patrick**. Dit is een kanaal met meer dan 5.000 abonnees. Dit kanaal is nog een stuk actiever dan OsAcademie en upload relatief vaak nieuwe video's. Dit kanaal is gericht op het eindexamen. Meester Patrick legt in zijn video's uit aan de hand van zeer fijne animaties en powerpoint slides. Een erg duidelijke en overzichtelijke manier om te leren!

- YouTube: [Meester Patrick](#)

- Abonnees: 5.800+
- Views: 1.300.000+
- Docent op YouTube sinds: 10 februari 2019
- Instagram: @meesterpatrickeconomie

Economie Docent Rick Jansen

Tot slot kun je voor economie ook een kijkje nemen op het YouTube-kanaal van Economie Docent Rick Jansen. Dit kanaal is sterk groeiende en heeft momenteel meer dan 4.000 abonnees. Er worden veel nieuwe video's geupload, dus mocht jouw onderwerp nog niet behandeld zijn, geen zorgen! Rick Jansen geeft uitleg over veel specifieke onderwerpen, maar behandelt ook gehele eindexamens.

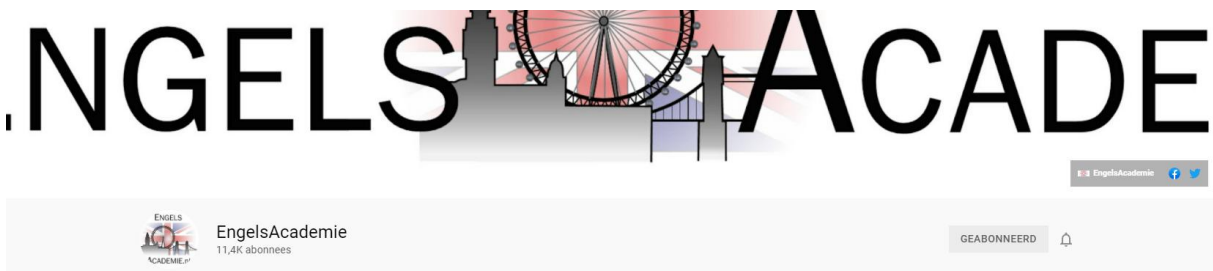
- YouTube: [Economie Docent Rick Jansen](#)
- Abonnees: 4.600+
- Views: 525.000+
- Docent op YouTube sinds: 28 augustus 2019

De beste YouTube docenten voor Engels

Voor Engels raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

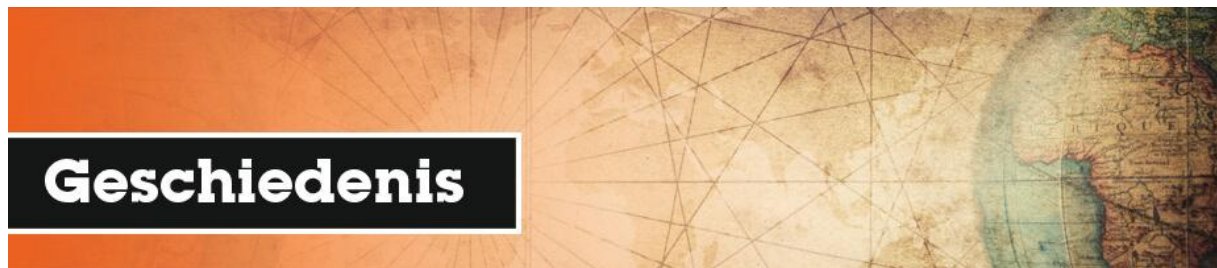
EngelsAcademie

Leren voor Engels kun je prima doen met de video's van **EngelsAcademie**. Dit kanaal heeft ruim 13.000 abonnees en upload zeer actief. Je kunt hier video's vinden over het lezen van Engelse teksten, grammatica en meer. De video's zijn geschikt voor VMBO, HAVO en VWO.

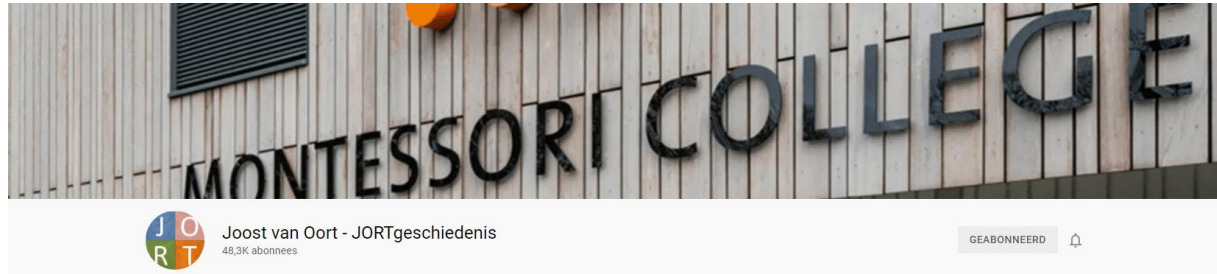
- YouTube: [EngelsAcademie](#)
- Abonnees: 13.600+
- Views: 2.600.000+
- Docent op YouTube sinds: 12 oktober 2011
- Instagram: @engelsacademie

De beste YouTube docenten voor Geschiedenis

Voor Geschiedenis raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

JORTgeschiedenis

Als je via YouTube wil leren voor Geschiedenis, dan springt er eigenlijk één kanaal ver bovenuit; **JORTgeschiedenis**. Het kanaal heeft ongeveer 55.000 abonnees en upload nog actief. De video's worden gemaakt door **Joost van Oort**. Hij is een docent Geschiedenis werkzaam bij MC Agora op het Montessori College in Nijmegen en Niekée Agora in Roermond. Je kunt hier video's vinden voor VMBO, HAVO en VWO.

- YouTube: [JORTgeschiedenis](#)
- Abonnees: 55.400+
- Views: 38.600.000+
- Docent op YouTube sinds: 19 april 2011
- Instagram: @jortgeschiedenis

De beste YouTube docenten voor Natuurkunde

Voor Natuurkunde raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

Meneer Wietsma Natuurkunde

Uitleg over Natuurkunde krijg je misschien wel van de meest bekende docent op YouTube: **Meneer Wietsma**. Dit kanaal heeft ruim 40.000 abonnees en upload nog zeer actief! Je vindt hier uitleg over losse Natuurkunde onderwerpen, maar ook over de eindexamens van dit vak. De video's zijn voor leerlingen van VMBO, HAVO en VWO. Als je hier het antwoord op je vraag niet vindt, dan weten wij het ook niet meer!

- YouTube: [Meneer Wietsma Natuurkunde](#)
- Abonnees: 41.500+
- Views: 9.400.000+
- Docent op YouTube sinds: 5 januari 2015
- Instagram: @meneer.wietsma

- YouTube: [Ralph Meulenbroeks](#)
- Abonnees: 10.100+
- Views: 3.200.000+
- Docent op YouTube sinds: 1 september 2015

De beste YouTube docenten voor Nederlands

Voor Nederlands raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

Arnoud Kuijpers

Als je op zoek bent naar uitlegvideo's voor Nederlands, dan kun je het beste gebruikmaken van de video's van **Arnoud Kuijpers**. Hij is een docent Nederlands en upload vaak video's over de stof die hij behandelt. Zijn kanaal heeft ongeveer 25.000 abonnees en je kunt hier uitleg vinden voor alle niveaus van VMBO tot VWO! De video's zijn veelal gebaseerd op het eindexamen.

- YouTube: [Arnoud Kuijpers](#)
- Abonnees: 24.500+
- Views: 9.600.000+
- Docent op YouTube sinds: 6 mei 2011

Maarten de Krosse

Het tweede kanaal waar je gebruik van kunt maken is het kanaal van **Maarten de Krosse**. Hij heeft meer dan 7.000 abonnees en heeft veel video's gemaakt over examentrainingen en examentips. Helaas upload hij niet meer actief en dateren de laatste video's alweer van een tijdje geleden. Doordat de stof van Nederlands niet bijzonder veel is veranderd door de jaren heen, is dit kanaal echter nog zeker bruikbaar! De video's zijn voor VMBO, HAVO en VWO.

- YouTube: [Maarten de Krosse](#)
- Abonnees: 7.100+
- Views: 1.400.000+
- Docent op YouTube sinds: 26 oktober 2006

De beste YouTube docenten voor Wiskunde

Voor Wiskunde raden wij de volgende YouTube docenten / kanalen aan:

Math With Menno

De eerste is **Math With Menno**. Dit is een docent Wiskunde en zijn kanaal heeft ongeveer 100.000 abonnees. De video's zijn bedoeld voor eindexamenleerlingen en ook voor leerlingen uit 3-4 VWO/HAVO. Hij baseert zijn video's op het boek Getal en Ruimte. Het fijne aan Math With Menno is dat hij vaak nieuwe video's upload!

- YouTube: [Math with Menno](#)
- Abonnees: 97.300+
- Views: 22.900.000+
- Docent op YouTube sinds: 7 september 2011
- Instagram: @mathwithmenno

Hoe maak je een goede planning?

Een **goede planning maken** is niet altijd even makkelijk. Gelukkig valt het te leren! Het maken van een planning kan eindexamenleerlingen (en eigenlijk alle leerlingen) helpen bij het leren en voorbereiden op tentamens en examens. Met een strakke planning creëer je overzicht en rust voor jezelf. Het beste is om **zo vroeg mogelijk te beginnen** met het maken van een planning. Zo kom je niet voor verrassingen te staan en kun je je tijdig voorbereiden op alle belangrijke toetsen en examens. In dit artikel vind je een **compleet stappenplan** voor het maken van een goede planning, waar je **direct mee aan de slag kunt**.

Stap 1: Maak een lijst van alle taken

De eerste stap is het onder elkaar zetten van alle taken die je moet doen.

Neem in deze lijst ook alle taken op die niets met school te maken hebben, zoals je sport en werk. Vergeet ook niet de sociale activiteiten die gepland staan, zoals verjaardagen en andere afspraken die je hebt gemaakt.

Stap 2: Bepaal hoeveel tijd je nodig hebt voor iedere taak

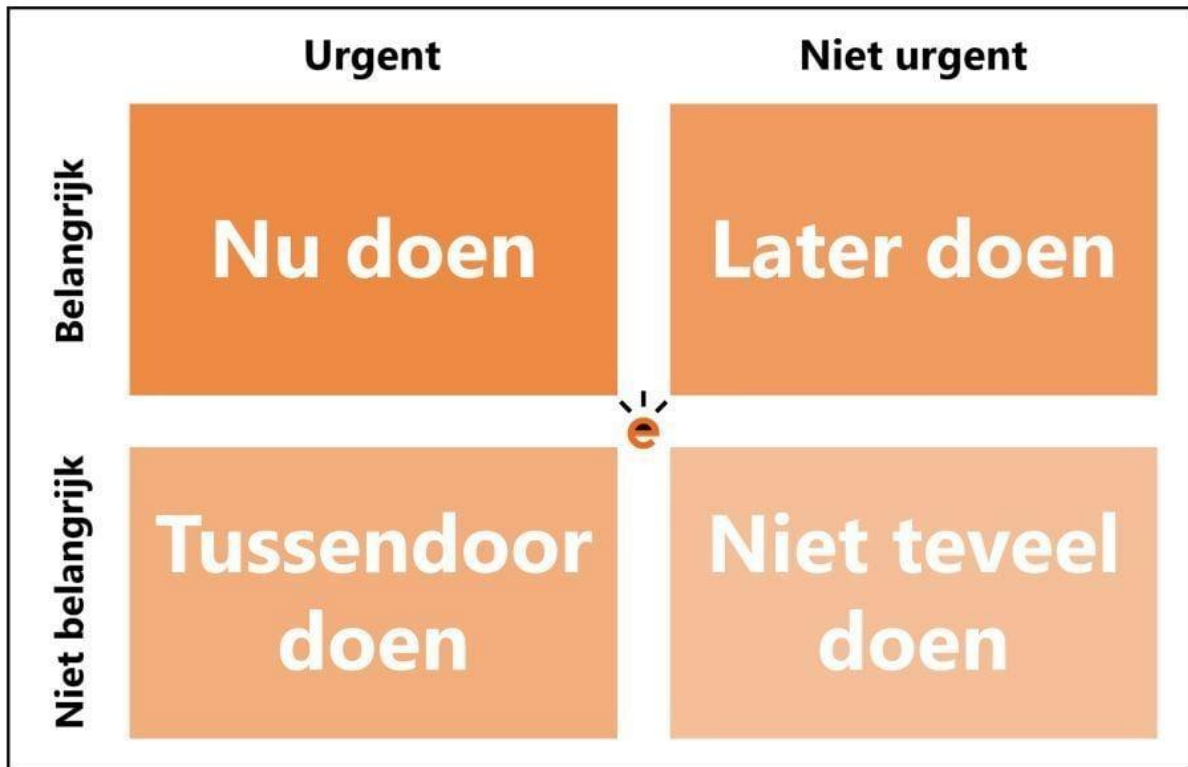
Het is belangrijk te weten hoeveel tijd je nodig hebt om een taak af te maken. Sommige taken heb je in een uur af, zoals het maken van je huiswerk. Het lezen van boeken voor vakken als Nederlands en Engels kost meerdere dagen. Het leren voor een belangrijk tentamen neemt de meeste tijd in beslag. Het is het beste om iedere dag een aantal uur te leren voor een tentamen, in plaats van om alles in 1 volle dag te stoppen.

Stap 3: Geef de verschillende taken een prioriteit

Een dag heeft maar 24 uur. Meer tijd is er niet. Als je er een nieuwe taak bij krijgt, moet er aan de andere kant ook een taak verdwijnen van je to-do lijst. Je kunt simpelweg niet alles doen. Door iedere taak een prioriteit te geven, kun je zelf bepalen welke taken je nu kunt doen en welke je op een later moment kunt doen. Je kunt taken verdelen in 4 niveaus:

1. Urgent en belangrijk
2. Urgent en niet belangrijk
3. Belangrijk en niet urgent
4. Niet belangrijk en niet urgent

Om te bepalen welke taken de meeste prioriteit hebben, kun je het volgende schema gebruiken.

Stap 4: Maak je planning

Een planning is een overzicht waarin je per week en per dag kunt zien welke taken je moet doen. Het is belangrijk om in de planning al je activiteiten neer te zetten. Denk bijvoorbeeld aan schooltaken, schooltijden, werktijden en sociale activiteiten.

Je kunt de planning in je **agenda** of kalender schrijven, maar je kunt het ook op een los A4'tje schrijven en deze boven je bureau hangen. Als je liever typt dan schrijft, maak dan je planning in Word of Excel en print deze uit.

Een voorbeeldplanning:

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
9.00 – 16.00 School	9.00 – 16.00 School	9.00 – 16.00 School	9.00 – 16.00 School	9.00 – 16.00 School
17.00 – 18.00 Huiswerk Economie	17.00 – 18.00 Voetbal	17.00 – 18.00 Huiswerk Geschiedenis	17.00 – 18.15 Samenvatting maken voor tentamen Aardrijkskunde	17.00 – 18.00 Samenvatting leren voor tentamen Aardrijkskunde
18.00 – 19.00 Eten en chillen	18.00 – 19.00 Eten en chillen	18.00 – 19.00 Eten en chillen	18.15 – 18.45 Eten	18.00 – 19.00 Eten en chillen
19.00 – 20.00 Boek lezen Nederlands	19.00 – 20.00 Huiswerk Wiskunde A	19.00 – 20.00 Boek lezen Engels	19.00 – 22.00 Werken	19.00 – 20.00 Boek lezen Nederlands
20.00 – 20.15 Pauze	20.00 – 20.15 Pauze	20.00 – 20.15 Pauze		21.00 – laat Afspreken met vrienden
20.15 – 21.30 Leren voor tentamen Aardrijkskunde hoofdstuk 1	20.15 – 21.30 Leren voor tentamen Aardrijkskunde hoofdstuk 2	20.15 – 21.30 Leren voor tentamen Aardrijkskunde hoofdstuk 3		

Plannen: theorie versus praktijk

Het komt vaak voor dat als je een planning gaat maken, je heel optimistisch begint en vervolgens heel je agenda vol gaat plannen. Houd er echter rekening mee dat er op een dag **veel afleidingen** zijn. Hierdoor kan het in de praktijk soms **moeilijk** zijn om je aan een planning te houden. En dan zijn er ook nog dagen dat je eigenlijk helemaal geen zin hebt om je planning te volgen. Of dagen dat er onverwachtse gebeurtenissen plaatsvinden, zoals vrienden die je opbellen en vragen of je wat leuks wilt doen. Het is daarom zeer belangrijk om **enige speling en marge in je planning te bouwen**. Neem voldoende rust en tijd voor jezelf. Het is beter om meer tijd in te plannen voor taken, dan te weinig tijd. Zorg dus dat je ruim plant. Dit voorkomt dat je in tijdnood en daarmee in de paniek raakt.

Waarom een planning maken?

Op school moet je veel stof leren. Wanneer die belangrijke toets eraan komt, is het niet handig om de dag van tevoren te beginnen met leren. En tussendoor moet je nog opdrachten maken, zoals huiswerk of een [profielwerkstuk](#). Wanneer je merkt dat het allemaal best wel veel is wat je moet doen, dan kan een planning helpen. Een planning **geeft je structuur en overzicht** en daarmee krijg je **rust in je hoofd**. Daarnaast kan een planning je ook **motivatie** geven. Je ziet tenslotte dat je stappen maakt om bepaalde dingen te bereiken. Een strakke planning **verhoogt je discipline**. Dit kan handig zijn als jij elke keer belangrijke zaken uitstelt. Ten slotte kan een planning jou ook iets over jezelf leren. Het laat namelijk zien hoe jij met afspraken omgaat. Kom je de afspraken na die je met jezelf hebt gemaakt? Gaat je tijd wel naar de juiste zaken? En overschat of onderschat jij jezelf structureel? Als jij bijvoorbeeld 3 uur voor iets plant, maar in werkelijkheid ben je na 1 uur al klaar, dan heb je jezelf onderschat. Dit geeft je waardevolle inzichten over jezelf, en daar kun je je planning vervolgens op aanpassen. Bedenk dat een planning een hulpmiddel is, en geen doel op zich. Natuurlijk kost het maken van een planning tijd, maar het is zeker de moeite waard om dit te doen. Daarom raden we je aan om voor jezelf eens te beginnen met het maken van een planning.

12 Tips voor een goede planning

1. In het begin is het soms lastig om te bepalen hoeveel tijd je nodig hebt om bepaalde taken af te krijgen. Wanneer je eenmaal begint kom je er echter snel genoeg achter hoelang je precies bezig bent met iedere taak. Blijkt uit ervaring dat je geen haalbare planning hebt neergezet? Verander dan je planning en **plan voortaan wat ruimer**. Hierdoor leer je steeds een betere planning te maken.
2. Het gaat uiteindelijk om het **uitvoeren van de taken** en niet om je planning. Je planning zorgt er enkel voor dat je je tijd effectief indeelt. Voorkom dat je te lang naar je planning kijkt. Focus op het uitvoeren en afmaken van de taken.
3. Klaar met een taak? **Streep deze dan af** van je planning.
4. Het is belangrijk om **jezelf te belonen** wanneer je moeilijke taken hebt afgemaakt. Door je **successen te vieren**, zorg je ervoor dat je genoeg motivatie krijgt om door te leren.
5. **Wees niet te streng** voor jezelf als je op een dag niet alle taken afkrijgt. We leggen vaak al genoeg druk op ons leven. Bedenk dat een planning je moet helpen voorbereiden. Het is niet goed als je je rot gaat voelen bij de gedachte dat je je planning nooit gaat halen.
6. Je hoeft de tijden die je hebt gepland **niet exact nauw te nemen**. Het gaat erom dat je afkrijgt wat je af wil krijgen. Stel: je hebt tussen 19.00 en 21.00 tijd ingepland om 3 hoofdstukken van je geschiedenis boek te leren. Als tijdens het leren blijkt dat het langzamer gaat dan gepland, dan is dat helemaal niet erg. Het is belangrijker om die hoofdstukken goed te leren, dan het is om te stoppen op de exacte tijd van jouw planning.

7. Zorg dat je voldoende tijd plant voor **ontspanning**. Je kunt niet de hele dag productief bezig zijn. Een avondje **plannen om niks te doen** is helemaal niet erg. Af en toe Netflix aanzetten of met vrienden afspreken hoort er natuurlijk ook bij.
8. **Raak niet in paniek** als je door onverwachtse zaken je planning niet kunt halen. Bedenk dat je speling en marge hebt ingebouwd voor de belangrijke tentamens en examens.
9. **Evalueer je planning** na een paar weken. Zie je verbeterpunten? Heb je voldoende ruimte voor jezelf ingepland? Wat ging je makkelijk af en wat niet? En kun je patronen ontdekken wanneer je je planning niet hebt gevolgd (bijvoorbeeld in het weekend)?
10. **Vermijd nachtwerk**. Er zijn leerlingen die in tijden van stress denken dat ze 's nachts door kunnen leren en zo beter voorbereid zijn voor die belangrijke toets. Je hebt echter voldoende slaap nodig om een toets fris te kunnen maken.
11. **Deel grote taken op in kleinere taken**. Een grote taak kan soms zó overweldigend zijn, dat je niet weet waar je moet beginnen. Hierdoor is je motivatie om aan de taak te beginnen vaak meteen weg. Een kleinere taak is dan fijner om aan te werken. Verdeel een grote taak dus in meerdere kleinere taken. Voorbeeld: schrijf als taak niet 'leren voor het examen economie', maar schrijf 'leren van economie hoofdstuk 1'.
12. **Wees trots op jezelf** wanneer het je lukt om je doelen te halen binnen de gestelde tijd! Dit betekent dat je een realistische planning hebt gemaakt, en dat het je is gelukt om de planning goed uit te voeren.